

NAŠA KATEDRALA

8 (2004) ZAGREB

**ZAGREBAČKI NADBISKUP
JOSIP BOZANIĆ
KARDINAL**

ISSN 1331-5927
UDK 246:27:726

**ODBOR
ZAGREBAČKE
NADBISKUPIJE
ZA OBNOVU KATEDRALE**

Mons. Josip Klarić,
Mons. Vladimir Stanković,
Mr Stjepan Večković,
Preč. Mirko Totović,
Preč. Mijo Gabrić,
Preč. Juraj Jerneić,
Mijo Golubić,
prof. dr. Ivo Podhorsky,
Ing Zvonimir Rukavina,
prof. dr. Zorislav Horvat

NAŠA KATEDRALA
Časopis Odbora zagrebačke
nadbiskupije za obnovu
katedrale
10000 ZAGREB, Kaptol 31
Tel. 48-14-705 ili 48-12-032,
Fax 48-12-038
Žiro račun kod
Zagrebačke banke
UPRAVA KATEDRALE
2360000-1101559611
ili kod Privredne banke
OBNOVA KATEDRALE
2340009-1110099490

Direktor Josip Klarić
Glavni urednik Mijo Gabrić
Tehnički urednik Anica Mudri

Uredničko vijeće: Damir Foretić,
Zorislav Horvat, Silvije Novak,
Zrnska Oštrić, Ivo Podhorsky,
Zvonimir Rukavina

Fotografije: Foto-arhiv GK,
Z. Atletić, J. Kopi, N. Pintarić,
N. Predović, Z. Rukavina,
D. Foretić

Časopis izlazi povremeno.
Naklada: 3500 primjeraka

Grafička priprema:
Glas Koncila, Kaptol 8
10000 ZAGREB

Tisak: Offset Markulin, Lukavec

ISSN 1331-5927
UDK 246:27:728

UVODNO SLOVO

Smrću veoma cijenjenog akademika prof. dra Andre Mohorovičića «Naša katedrala» je ostala bez glavnog urednika. Na njegovo mjesto imenovan je član Odbora preč. Mijo Gabrić. Isto tako smrću pok. prof. dra Branka Crnkovića upražnjeno je mjesto tehničkog urednika. Njega će zamijeniti ing. Anica Mudri.

Dok iskreno žalimo za dragim pokojnicima i zahvaljujemo im, u isto vrijeme novim suradnicima želimo uspješnu suradnju.

U nizu zahvalnih svečanosti koje su se uz druge svečanosti tijekom odvijale u katedrali bez sumnje najviše se dojmila svečanost vezana uz imenovanje kardinalom zagrebačkog nadbiskupa mons. Josipa Bozanića. Upravo s tim događajem ispunili smo prve stranice ovog broja Naše katedrale. No ni ostale događaje i zbivanja u katedrali nismo zaboravili te u posebnoj rubrici spominjemo.

U ovom broju nastavljamo sa zanimljivim prijevodom prve male monografije o zagrebačkoj katedrali, a koju je napisao Karl Weiss 1860. godine.

Evo sadržaja:

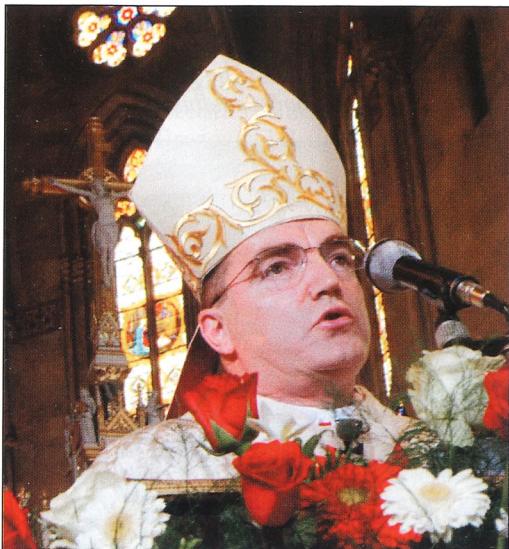
Kardinal Josip Bozanić	1
Zorislav Horvat, Karl Weiss: DER DOM	
ZU AGRAM (Osrt)	7
Karl Weiss, Zagrebačka katedrala	10
Zvonimir Rukavina, Radovi na katedrali	
u 2003. godini	15
Damir Foretić, Deset godina projektiranja	
obnove «Bolléove katedrale» (1)	21
S. Lina Slavica Plukavec, Slikani prozori	
zagrebačke katedrale	31
Zbivanja u katedrali u 2003. godini	40
Darovatelji za obnovu katedrale u 2003. godini	44
Oglas	48

Uz iskrenu zahvalnost suradnicima i darovateljima želimo ugodno čitanje časopisa

Odbor

**Uz uvrštenje zagrebačkoga nadbiskupa Josipa Bozanića
u Kardinalski zbor Svetе Rimske Crkve**

PRIZNANJE SVETOJ BAŠTINI ZAGREBAČKE NADBISKUPIJE

Josip Bozanić rodio se 20. ožujka 1949. u Rijeci. Osnovnu školu pohađao je u Vrbniku na otoku Krku, a klasičnu gimnaziju u Pazinu. Ispit zrelosti položio je 1968. Filozofsko-teološki studij pohađao je u Rijeci i u Zagrebu. Diplomirao je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Za svećenika ga je zaredio krčki biskup Karmelo Zazinović 29. lipnja 1975.

Bio je kapelan u Malom Lošinju a zatim upravitelj župe Veli Lošinj. Nakon toga je bio tajnik biskupa Zazinovića i ujedno nastavio postdiplomski studij u Zagrebu na KBF 1979. je specijalizirao i položio magisterij iz Dogmatike.

Vrbnik

Studij je nastavio u Rimu te na Papinskom sveučilištu «Gregoriani» studira crkveno pravo. Vratio se u Krk i bio kancelar a zatim generalni vikar Krčke biskupije.

Hrvatska biskupska konferencija izabrala ga je i imenovala potpredsjednikom povjerenstva «Iustitia et pax».

Na teologiji u Rijeci predavao je dogmatsku teologiju i pravo. Papa Ivan Pavao II. imenovao ga 10. svibnja 1989. pomoćnim krčkim biskupom. Iste godine postao je biskupom Krčke biskupije.

U Biskupskoj konferenciji obnašao je više raznih dužnosti. Bio je predsjednik Vijeća za laike, član povjerenstva za Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima u Rimu. Sudjelovao je u Rimu na Possebnoj biskupskoj sinodi za Europe. Više je puta predstavljao Biskupsku konferenciju na zasjedanjima biskupskih konferencijskih organizacija po raznim zemljama Europe a sudjelovao je i u međukonfesionalnim tijelima.

Osnutkom Hrvatske biskupske konferencije 1993. godine postao je članom Stalnoga vijeća Hrvatske biskupske konferencije u svim sastavima. Član je a kasnije i predsjednik Po-

vjerenstva Hrvatske biskupske konferencije za odnose s državom. U to vrijeme sklopljeni su međunarodni ugovori između Svetе Stolice i Republike Hrvatske.

Za vrijeme bolesti nadbiskupa dr. Antuna Tamaruta bio je apostolski upravitelj Riječko-senjske nadbiskupije (1996.).

5. srpnja 1997. godine imenovan je zagrebačkim nadbiskupom a službu je preuzeo 4. listopada 1997. Za predsjednika Hrvatske biskupske konferencije izabran je 1997. i 2002. godine.

Kada je Papa Ivana Pavao II. drugi puta dolazio u Hrvatsku dočekao ga je i pozdravio. U Mariji Bistrici zamolio je Papu da proglaši blaženim Alojzija Stepinca.

Tada je izabran i od Pape potvrđen za člana Posebnog vijeća za Europu pri Tajništvu biskupske sinode u Rimu. Prvi je potpredsjednik Vijeća europskih biskupskih konferencijsa.

10. veljače 2002. najavio je održavanje Druge nadbiskupijske sinode. Član je Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata i član Papinskog vijeća za laike.

Sa Svetim Ocem

U nedjelju 28. rujna 2003. papa Ivan Pavao II. najavio je Bozanićevo uvrštenje u kardinalski zbor Svetе Rimske Crkve na svečanom konzistoriju 21. listopada 2003. godine.

Najavu imenovanja u kardinalski zbor dočekao je mons. Josip Bozanić za vrijeme pastoralnog posjeta župi Naviještenja BDM u Velikoj Gorici. Tu je primio i prve čestitke od vjernika, svećenika a i od potpredsjednika Hrvatske biskupske konferencije, zadarskog nadbiskupa msgra Ivana Prende, koji se tom zgodom našao u istoj župi. Nakon imenovanja nadbiskup Bozanić dao je i svoju prvu izjavu u kojoj je uz izraze zahvalnosti Svetom Ocu

rekao i ovo: »*U toj odluci Svetoga Oca prepoznajem još jedan veliki znak njegove ljubavi i privrženosti hrvatskom narodu i Crkvi u Hrvata, što smo tako neposredno doživjeli i za njegovog nedavnog apostolskog pohoda Hrvatskoj. Ovo odlikovanje smatram darom koji Ivan Pavao II. preko mene daje svim biskupima Hrvatske, stoga iz ruku našega Svetog Oca primam ga u zajedništvu s braćom u Episkopatu. Ovu odluku Ivana Pavla II. shvaćam i kao posebno priznanje svetoj baštini Zagrebačke nadbiskupije.*

Prvi čestitari

Nakon imenovanja uslijedile su brojne čestitke s raznih strana i raznih profila. Prve čestitke bile su po povratku s pastoralnog pohoda župe Velika Gorica. U Nadbiskupskom dvoru prve čestitke su izrekle časne sestre milosrdnice zajedno s prisutnim ostalim osobljem i svima, koji su se u tom iznenadnom trenutku našli na dvoru.

Organiziran je zajednički pohod u Rim na svečanosti koje će se tamo odvijati. Tako su se brojni vjernici i prijatelji našli u bazilici Sv. Petra na svečanom konzistoriju kao i na misi u istoj bazilici i na audijenciji u dvorani pape Pavla VI. Svečanostima je prisustvovao velik broj biskupa, svećenika i vjernika.

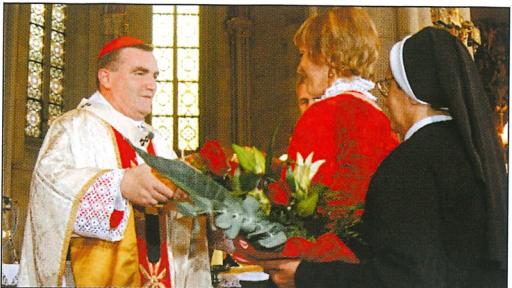

Na svečanoj akademiji

U Zagrebu je u katedrali priređena 24. listopada svečana akademija u čast novoimenovanom kardinalu. Pozdravnu riječ izrekao je pomoći biskup mons. dr Vlado Košić. Program je bio veoma opširan i raznolik. Učešće su uzeli pjevački zborovi, orguljaši, dirigenti, koji nastupaju u katedrali, djevojački zbor KBF u Zagrebu, zbor Instituta za crkvenu glazbu KBF-a u Zagrebu i zbor bogoslovnoga sjemeništa u Zagreb, Zagrebački solisti, Kapari iz Vrbnika, solisti, recitatori, djeca Caritasova doma u Brezovici i drugi. Voditelji programa su bili Melita i Hrvoje Hrengek.

Istog dana nakon koncerta održano je i svečano primanje u Nadbiskupskom dvoru.

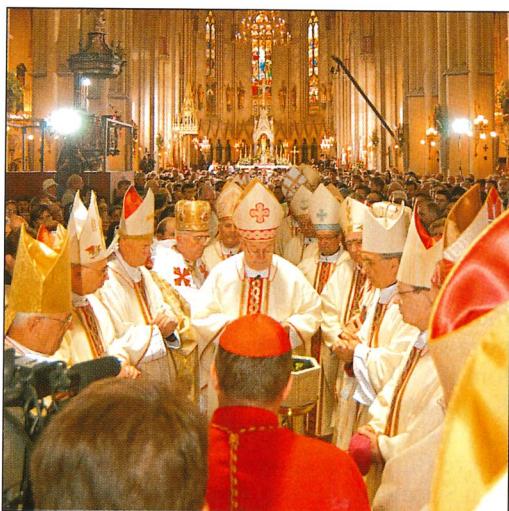
Dogadjaj svečan i povijesno značajan proslavljen je svečanim euharistijskim slavlјem u katedrali 25. listopada 2003. uz veliko učešće biskupa, svećenika i vjernika. Na ulazu u prepunu katedralu u koju je kardinal odjeven u kardinalsко ruho ušao u pratnji brojnih sve-

Prikazni darovi

Pri kraju euharistijskog slavlja posebnu pozdravnu riječ uputio je novoimenovani apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj, mons. Francisco-Javier Lozano, kojemu je to bio prvi službeni nastup u našoj domovini. Pozdrav je izrekao na lijepom i tečnom hrvatskom jeziku. Za izrečene riječi i želju da u prvom službenom predstavljanju Crkvi u Hrvatskoj od Vukovara do Poreča, od Varaždina do Dubrovnika, najprije želi izraziti pozdrav u ime Svetog Oca i zaželjeti sretno putovanje u budućnost s pouzdanjem i velikom nadom, više puta je bio pozdravljen burnim pljeskom.

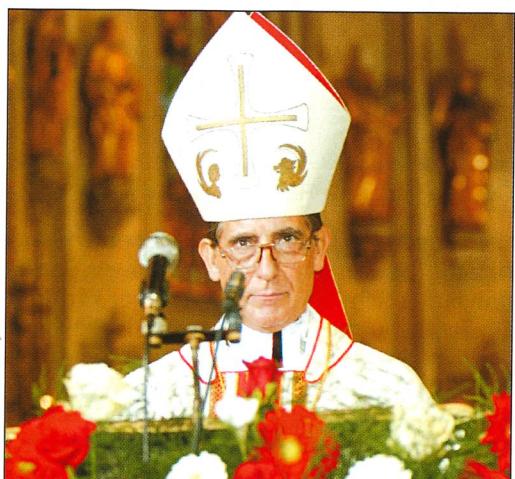
Rimska i domovinska proslava promaknuća zagrebačkog nadbiskupa Josipa Bozanića u Zbor kardinala Svetе Rimske Crkve jedinstven je i znakovit događaj ne samo za Katoličku Crkvu u Hrvatskoj nego i za suvremeno hrvatsko društvo i suvremenu hrvatsku državu. To pokazuju brojne čestitke i izjave izrečene ili ispisane u brojnim dnevnim listovima i sredstvima komunikacija. Donosimo neka imena čestitara iz sasvim različitih krugova.

Pozdrav na ulazu u katedralu

ćenika i biskupa pozdravnu riječ je izrekao mons. Josip Mrzljak, pomoći biskup i prepozit Prvostolnog kaptola zagrebačkog.

Pri oltaru pozdravne riječi su izrečene u ime klera, redovnika, redovnica, laika, hrvatske dijaspore, Hrvatske biskupske konferencije te kardinal Vinko Puljić, nadbiskup vrhbosanski. Kako je uobičajeno donesen su i prikazni darovi a kler zagrebačke nadbiskupije predao je na dar umjetnički biskupski križ izrađen iz maslinova drveta i srebra sa simbolima njegova biskupskog grba i gesla.

Čestitka apostolskoga nuncija Lozana

Zadarski nadbiskup i potpredsjednik HBK Ivan Prenda kaže: »Kardinalskom čašcu i poslanjem postali ste za čovjeka na ovom prostoru naš predvodnik.«

Glas Koncila: »Domovinska proslava Bozanićeva kardinalata okupila je na svečanoj akademiji i na primanju u Nadbiskupskom dvoru na jednom mjestu sve najvažnije fakto-re hrvatskog društvenog, državnog, kulturnog i javnog života, pa i s toga stajališta ima oso-bitu važnost jer su inače vrlo rijetka ili goto-vo nemoguća takva okupljanja. A baš su takva okupljanja potrebna i dragocjena jer omogućuju osobne susrete ljudi različitih uvje-renja, stavova i interesa. Proslava kardinalata je tako poslužila promicanju sloge i jedinstva u hrvatskom društvu.«

Glas Koncila: »Na događajima vezanim uz kardinalske promaknuće došlo je do izražaja, posebno u Rimu, ali i u Zagrebu, da je to događaj za promociju hrvatskog naroda i hr-vatske države u međunarodnoj zajednici kao i počast mjesnoj Crkvi zagrebačkoj i Crkvi u Hrvatskoj u zajedništvu Opće Crkve.«

Kao potvrdu ovih misli donosimo neke između brojnih čestitki s raznih strana.

Hrvatski hodočasnici u Rimu

Alfonso López Trujillo, kardinal Zenon Grochowski, kardinal Adolfo Antonio Suárez Rivera, nadbiskup Renato Raffaele Martino.

Spomenimo i druge odličnike i crkvene dostojaństvenike iz svijeta.

Kardinal Michai Kitbunchu nadbiskup iz Bankoka u Tajlandu, kardinal Bernard Law iz Boston-a, nadbiskup Juan Luis Ciriani Thor-ne iz Lime, kardinal Roger Mahony iz Los Angelesa (SAD), nadbiskup Henryk Jósef Muszynski iz Gniezna u Poljskoj, Paul Iby iz Eisenstadt-a u Austriji, nadbiskup Dino De Antoni iz Gorizie u Italiji, Egon Kapellari iz Graza u Austriji, biskup Leo Schwarz iz Trie-ra u Njemačkoj, biskup Heinrich Mussinghof iz Aachen-a u Njemačkoj, biskup Franz Kamphaus iz Limburga u Njemačkoj, apostolski nuncij nadbiskup Thomas Yeh iz Šri Lanke, nadbiskup Joan Robu iz Bukurešta u Ru-munjskoj, biskup Franc Kramberger iz Mari-bora s pomoćnim biskupima Jožefom Sme-jom i Antonom Stresom, nadbiskup Alois Kothgasser iz Salzburga u Austriji, nadbiskup Estanislao Esteban Karlić iz Parane, biskup Pierre Bürcher iz Lusan-e, Ženeve i Freibur-ga u Švicarskoj, biskup Dominik Duka iz Hradec Králové u Češkoj, generalni ministar

Čestitka kardinalu Ratzingera

Na prvo mjesto stavljamo čestitke iz Vati-kana. To su kardinal Josip Ratzinger, kardinal Jan P. Schotte Francis Arinze, kardinal Ignace Moussa Daoud, kardinal Giovanni Battista Re, kardinal José Saraiva Martins, nadbiskup Stephen Fumio Hamao, biskup Cipriano Calderon, nadbiskup Lunija Edward Nowak, Javier Lozano Barragan, biskup Bi-sarcia Giampaolo Crepaldi, kardinal Paul Poupard, kardinal Sergio Sebastiani, kardinal

Slavlje na rimskim ulicama

reda franjevaca konventualaca o. Joachim A. Giermek, vrhovni poglavac Družbe Isusove Peter-Hans Kolvenbach, biskup Acquija Pier Giorgio Machiardi, kardinal Camillo Ruini iz Rima, kardinal Claudio Hummes nadbiskup San Paola u Brazilu, kardinal Theodore McCarrick iz Washingtona u SAD-u, kardinal Severino Poletto iz Turina u Italiji, kardinal Laszló Paskal iz Budimpešte, kardinal Karl Lehmann predsjednik Njemačke biskupske konferencije, patrijarh José de Cruz Policarpio iz Lisabona u Portugalu, kardinal Ivan Dias iz Bombaja u Indiji, slovački kardinal Josef Tomko, kardinal Aloysius Metthew Ambrožič iz Toronto u Kanadi, kardinal Desmond Connell iz Dublina u Irskoj, kardinal Michele Giordano iz Napulja u Italiji, ljubljanski nadbiskup Fran Rode, biskup Amédée Grab iz Chura u Švicarskoj, nadbiskup iz Moskve Ta-

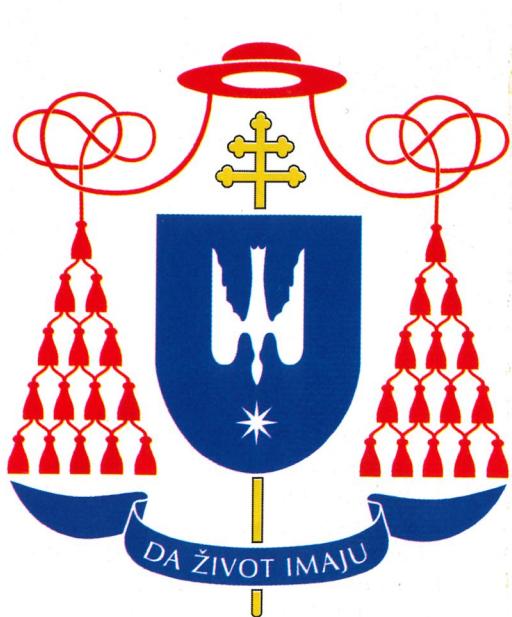
Radost s hodočasnicima u Vatikanu

Nakon susreta s Papom

deusz Kondrusiewicz, biskup Trsta Eugenio Ravignani, nadbiskup Jakubiyi György iz Alba Julije u Rumunjskoj, nadbiskup Cormac Murphy O'Connor iz Londona, biskup Andres iz Stockholma u Švedskoj, biskup Virgil Bercea iz Oradea u Rumunjskoj, kardinal Péter Erdő iz Ostrogonja u Mađarskoj, biskup Marcello Semeraro iz Orije u Italiji, biskup Ivan Penses iz Subotice, biskup Mark Sopi iz Albanije, biskup Metoda Pirih iz Kopra u Sloveniji, nadbiskup Stanislav Hočevar iz Beograda, biskup Petar Perkolić iz Bara, nadbiskup Julian Herranz iz Rima, biskup Joakim Herbut iz Skopja.

Čestitke su poslali ali i usmeno izrazili svi hrvatski biskupi, ali i drugi. Spomenimo neke: Kardinal Vinko Puljić iz Sarajeva, biskup Nikola Eterović nuncij u Ukrajini, biskup

Grb kardinala Josipa Bozanića

Pravoslavne Crkve u Hrvatskoj, Rabin Kotel Da-Don, Muftija Ševko ef. Omerbašić, metropolita zagrebačko-ljubljanski Jovan Pavlović.

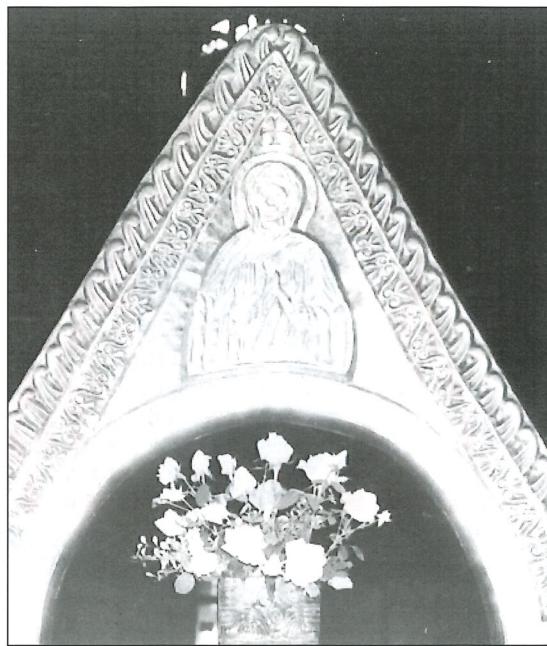
Pristigle su čestitke parlamentarnih stranaka i društvenih ustanova: dr. Ivo Sanader, dr. Mate Granić, Vesna Škare Ožbolt, prof. dr. Vesna Pusić, Anto Đapić, dr. Goran Granić, general zbora Josip Lucić, predstavnik Vrhovnog suda u RH Ivica Crnić, gradonačelnica Zagreba Vlasta Pavić, predsjednik HAZU Ivo Padovan, Društvo hrvatskih književnika i mnogi drugi.

Upravo kroz niz ovih čestitki u kojima su izrečene dobre želje novom kardinalu u isto vrijeme su izrečene i dobre želje našoj domovini. Spominjanje pak imena Hrvatske u samom Rimu na konzistoriju nemjerljiv je doprinos promociji hrvatskog naroda i hrvatske države u međunarodnoj zajednici a time skrenuta pozornost velikog dijela svijeta koji je pratio događaj na trgu Svetog Petra u Vatika-

nu. Nije to samo puko populariziranje Hrvatske nego i izraz svjesnog stava privrženosti i zauzetosti pape Ivana Pavla II. i Svetе Stolice za Hrvatsku.

Lijepo je bilo osjećati se dijelom Hrvatske na rimskim ulicama i vatikanskim svečanstvima i zato razumijemo razdrganost naših hodočasnika i vjernika. Osjetili smo da u velikom svijetu postoji i živi naš mali hrvatski narod i to ne bilo kako, nego časno i pošteno te da smo i poznati i priznati.

Drago nam je bilo naći se u velikom mnoštvu na svim slavlјima i osjetiti da smo jedno, da nam je jedno srce i da nam je jedna duša. Poticajne su riječi novog kardinala: »Mene ne bi bilo ovdje na ovome mjestu da nema vas, niti bi se na vratima ove tako mi drage prvostolnice pojавio u grimizu da tim grimizom, tj. svojom vjernošću i vjerničkim stavovima vi davno prije niste zaodjenuli svoja srca predana Isusu Kristu».

VAŠ DAR ZA CRKVU GOSPE VELIKOG HRVATSKOG ZAVJETA KNIN

FRANJEVAČKI SAMOSTAN
SV. ANTE
Zvonimirova 45, 22200 KNIN
Žiro račun:
2330003-1100119071
Splitska banka - Knin
Poziv na broj 99 + JMGB
Naznaka: ZA CRKVU

ZORISLAV HORVAT:
Karl WEISS: DER DOM ZU AGRAM
 (nastavak: Opis građevine)

Danas nam je najzanimljiviji dio Weissove knjižice «Der Dom zu Agram» opis građevinske konstrukcije i pojedinih detalja, popraćenih arhitektonskim snimkom iz narednih. Regotizacija katedrale poslijе potresa 1880. promjenila je dosta toga, a K. Weiss nam pomaže u sagledavanju starog stanja, tj. onoga oko 1858. god. Visina katedrale i polumračan prostor nisu Weissu i suradnicima uvjek omogućavali potpuno sagledavanje oblika detalja i profilacija, tako da neke stvari treba dopuniti, pa i kritički ih promotriti. Ovdje bi se pokušalo kritički naznačiti neke od ovih činjenica, pa i netočnosti i nejasnosti.

Prema Weissovu tlocrtu, svetište ima mrežasti svod, sagrađen u doba biskupa Osvalda Thuza (1466.-1499.), koji je kasnije u dva navrata obnavljan i popravljan. Naknadno su između stupova svetišta interpolirana po dva nova, jednostavna stupa, čime je smanjen raspon luka između stupova. Bollé je ove stupove kao i mrežasti svod uklonio pri obnovi katedrale i ugradio novi, križni svod.

Na spoju broda i svetišta biskup Osvald Thuz je također dao sagraditi emporu, koja je služila kao pjevalište te biskupsku kapelu za molitvu. Ne treba zaboraviti da je u to doba prostor katedrale bio pregrađen privremenim zidom. Samo je svetište bilo u funkciji, dok se brod gradio još dugo godina. Ova empora je očito bila jedno privremeno rješenje: kasnije je srušen srednji dio empore, da bi se oslobođio pogled u svetište broda.

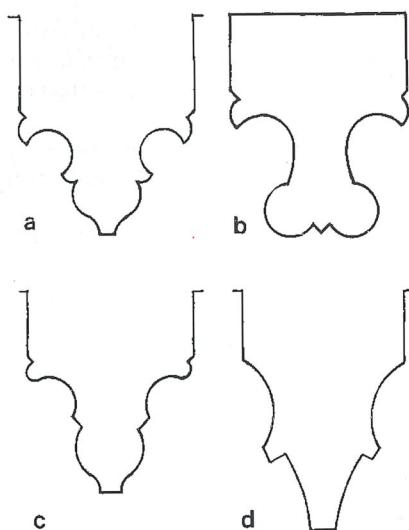
1. Zagrebačka katedrala, sjeverni prozor broda, iznutra: skulpturalni ukras koji pokriva promjenu profilacije (Foto D. Foretić, «Arbi»)

Presjek stupova u brodu (Weiss, sl. 2) ko-rektno je načrtan, jedino treba napomenuti da srednji stup u sjevernom nizu nije imao kip sveta na konzoli s baldakinom, jer je uklonjen kad je izvedena barokna propovjedaonica. Weiss dobro primjećuje da su kapiteli ovih stupova u brodu «sasvim sirovi i nedovršeni». Slična je situacija i danas: objašnjenje ovoj nedovršenosti može biti da je u brodu trebao biti izведен mrežasti svod, i da su kapiteli i pete rebara bili klesani za drukčije smjerove rebara, a ne za jednostavan križni svod, koji je izведен. Slika 5 kod Weissa predviđa rebro svoda u brodu, koje je u realnosti ipak nešto drukčije (sl. 3 c, d). Ovdje donosimo i skicu profilacije neizvedenih rebara, djelomično sačuvanih u petama svoda.

2. Zagrebačka katedrala, sjeverni prozor broda, izvana: skulpturalni ukras koji pokriva promjenu profilacije (Foto D. Foretić, Arbi)

Prozori su na zagrebačkoj katedrali posebno zanimljivi obzirom na različitost profilacija, do koje je došlo zbog duljine radova i različitosti radionica, koje su ih izvodile. Prozori na sjevernoj strani broda podijeljeni su likovno ukrašenim vijencima na dva nejednaka dijela, svaki drukčije profilacije. Weiss donosi gornju profilaciju tih prozora i pogled na jedan od tih vijenaca, (Weiss, sl. 8) koji su i izvana i iznutra bili ukrašeni skulpturama ljudi, životinja i stiliziranim lišćem. Te su skulpture jedna od najvrijednijih stvari na našoj katedrali (sl. 1, 2).

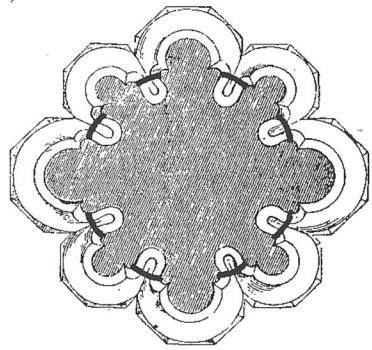

3. Neke profilacije rebara svodnih u zagrebačkoj katedrali (skice Z. Horvat)

- a) sjeverna bočna apsida, izvedeno rebro svoda
- b) južna bočna apsida, presjek prema ulomku zaglavnog kamena
- c) stupovi broda, pete rebara: profilacija neizvedenih, prvotno zamišljenih svodnih rebara
- d) svod broda, profilacija rebara

Skulpture su najvjerojatnije isklesane oko 1400. god. po klesarima, poteklim iz neke od praških radionica Petra Parlera (o tome je pisala Andjela Horvat).

Donji dio profilacije rebara svoda u bočnim apsidama obrubljen je torusima, no Weissov crtež nije sasvim točan (Weiss, sl. 8). Uломak zaglavna kamena s takvom profilacijom, preostao nakon potresa i Bolléove regotizacije, pokazuje ponešto drukčije oblikovanje (sl. 3 b).

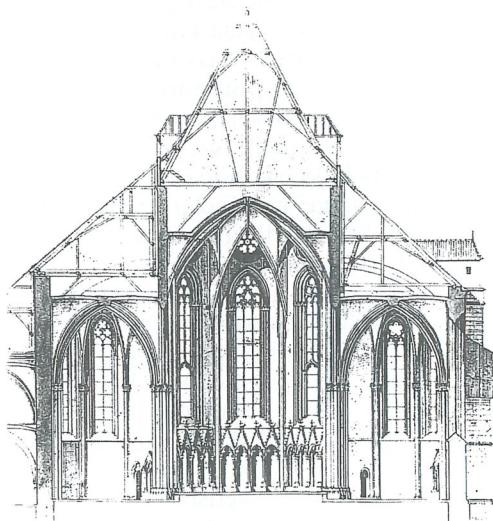

4. Zagrebačka katedrala, Weissov crtež presjeka stupa svetišta: naznačena Bolléova korekcija presjeka

Očito je da zbog visine i polumraka u katedrali Weiss i njegovi suradnici nisu uspjeli snimiti točnu profilaciju.

Vrlo je dragocjen podatak presjek stupova u svetištu (Weiss sl.12), koji ima duboke užljebine. Bolléova replika je ove užljebine izostavila, vjerojatno iz razloga povećanja nosivosti stupova (sl. 4).

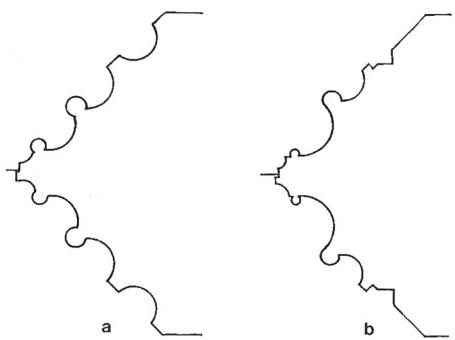
Konačno, naknadno ubacivanje novih stupova između ovih prvostrukih (Tabla, uzdužni presjek) pokazuje da je njihova nosivost mogla biti nedovoljna.

5. Zagrebačka katedrala, presjek svetišta, detalj (nacrt Nordi-Bollé. 1878. god.)

Zanimljive su Weissove konstatacije o mrežištima prozora u svetištu: iako bi se očekivalo ujednačeno oblikovanje, primjereno drugoj polovici 13. st., na nekim od njih zatečemo motiv »ribljeg mjeđura«, što je izraziti oblik kasne i jako kasne gotike (sl. 5).

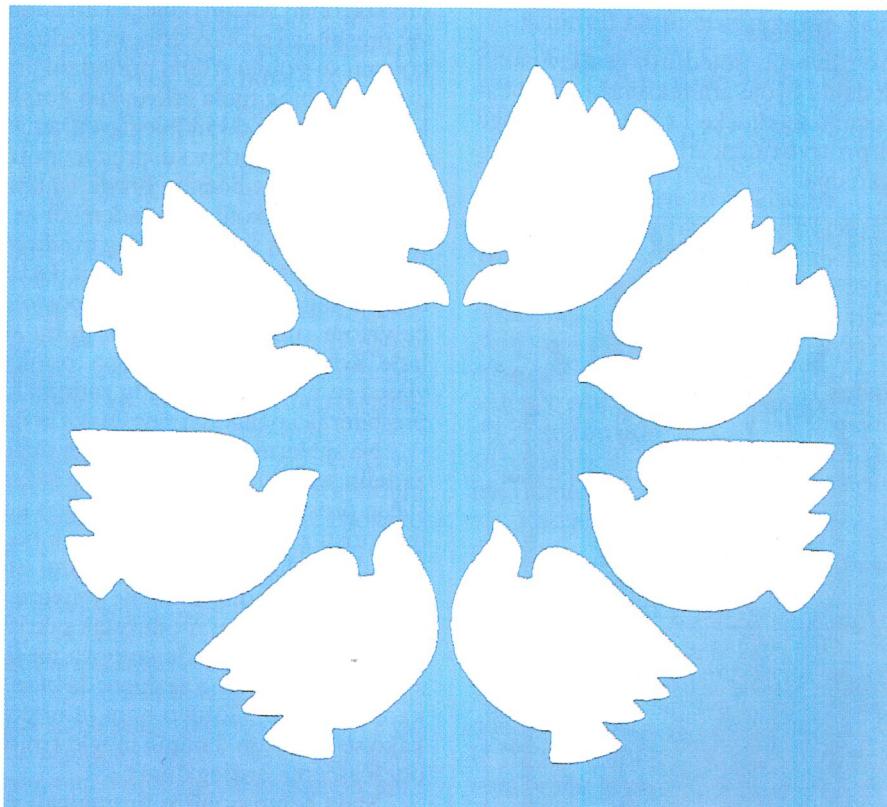
Srednji, trodijelni prozor u glavnoj apsidi vjerojatno je stradao u kojem od požara katedrale, te je mogao biti nadoknađen mrežištem kasnjeg oblikovanja. Takav je i četverodijelni prozor južne bočne apside, do čega je moglo doći i kasnije, npr. u doba biskupa O. Thuza, kad se povećanjem prozora željelo pojačati svjetlo u prostoru katedrale.

6. Zagrebačka katedrala, profilacija rozete nad velikim prozorima glavne apside:
a) crtež prema Weissu (sl. 18)
b) izvedena profilacija (skica Z. Horvat)

Profilacija rozeta nad velikim prozorima glavne apside (Weiss sl.18) danas je ponešto drukčija (sl. 6) , a razloge možda treba tražiti u Bolléovo regotizaciji.

Godine 1858. publiciran je Weissov rad o zagrebačkoj katedrali, popraćen crtežima arhitekta J. Lipperta. Bila je to dokumentacija trenutačnog stanja katedrale sredinom 19. st., naglasimo – nakon dugotrajnog građenja, te mnogih nezgoda i popravaka. Čini se da stanje nije bilo najsretnije; za dvadesetak godina je uslijedila regotizacija, koju je ubrzao potres 1880. god. Mnogo je toga promijenjeno i nestalo, a Weissov opis i Lippertovi crteži danas nam pomažu u sagledavanju stanja «prije Bolléa».

MIROTVORNI IZAZOV
SVJETSKA KONFERENCIJA RELIGIJA ZA MIR
HRVATSKI OGRANAK

Karl WEISS:

ZAGREBAČKA KATEDRALA (DER DOM ZU AGRAM)

Beč, 1860.

Prevela Zrnka Oštarić

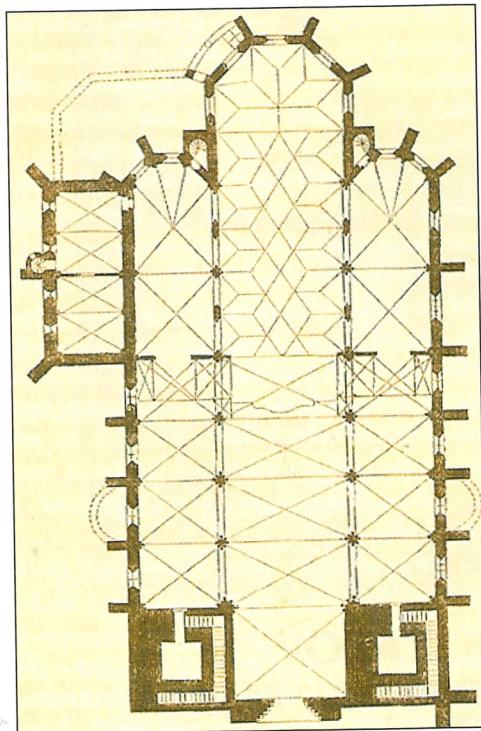

II OPIS GRAĐEVINE

(nastavak)

Prema povjesnim podacima, bez obzira kako pažljivo bili obradivani, za najstariju povijest građenja katedrale postoje malo podataka, a pored mnogobrojnih preuređenja prouzrokovanih političkim događajima, nije bilo uvijek moguće iz postojećih izvora odrediti u kojim je razdobljima započeta izgradnja pojedinih dijelova i kako su se provodile različite pregradnje i restauracije pod biskupima od 13. do 16. stoljeća.

Za utvrđivanje pojedinih građevinskih razdoblja daju i ovdje arhitektonski oblici katedrale točnije zaključke i razrešuju mnoge sumnje i protivurječnosti, te ograničavaju polja nagađanja.

Sl. 1

Zagrebačka katedrala nije orijentirana, već je, bez da je to uzrokovanu uvjetima terena, izgrađena u smjeru od zapada prema istoku. Ovdje primjećujemo, da kod oznake istoka, zapada, sjevera i juga, predpostavljamo kao da je crkva prema liturgijskim pravilima stvarno orijentirana, da ne bi radi nedostatka uobičajenog načina izražavanja dali povod zabludama.

Gledajući **tlocrt** (sl. 1) crkva je trobrodna, bez naznake poprečnog broda. Srednji je brod od obiju bočnih odijeljen arkadom stupova; presbiterij prolazi širinom srednjeg broda, kojemu su s obiju strana pridodani bočni brodovi uzdužnog tijela crkve, kao korske kapele u produžetku do zadnjeg kvadrata kora. Na zapadnoj strani crkve su, prema unutrašnjosti do preko širine bočnog broda istaknuta dva tornja, između kojih je ugrađen kor za orgulje. Skoro u cijeloj širini srednjeg broda otvara se na zapadnoj fasadi glavni portal. Jedan drugi, doduše sada pregrađen portal postojao je i u četvrtom rubnom svodnom polju sjeverne lađe. Konačno, dva stepenišna tornjića postavljena su na istoku, između zadnjih kvadrata presbiterija i poligonalnih završetaka bočnih lađa.

Na sjeverni bočni brod i to u dužini dviju zadnjih svodnih polja, sudara se jedan kapeli sličan prostor, koji se momentalno u prizemlju koristi za riznicu i sakristiju, a na katu za kaptolski arhiv; na njega se prema istoku nadovezuje još jedna u novije vrijeme dodana građevina, koja čini produžetak sakristije; isto tako je prostor između stupova na sjevernoj strani završetka kora zazidan, da bi se koristio kao sanitarije. Gotovo nam je nepojmljivo, kako se još u tim danima moglo trpiti takovo obešćašće božjeg doma.

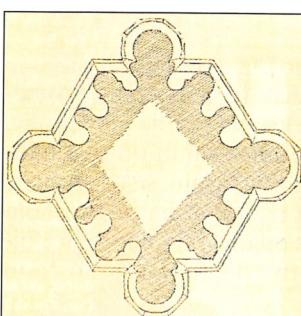
Sada ćemo pobliže promatrati pojedine dijelove crkve.

U uzdužnom tijelu crkve imaju srednji brod i bočni brodovi istu visinu. Sa spojem prostora između tornjeva dijeli se srednja lađa na pet nadsvodenih polja, pri čemu prvi zau-

zima prostor gotovo potpunog kvadrata, ostali samo prostor pola kvadrata. Bočne lađe, skoro pola uže od srednje, imaju stoga svodovna polja, koja se opet približavaju obujmu cijeloga kvadrata.

Četiri slobodno stojeća para stupova sa odgovarajućim polustupovima na završnim zidovima bočnih lađa pridržavaju jednostavne križne svodove crkve, i pet vitkih arkadnih lukova, koji se uzdižu iznad slobodnostojećih stupova glavnog broda omogućuju na svakoj strani prolaz prema brodovima.

Četiri slobodnostojeća para stupova imaju kvadratičnu osnovnu formu. 2., 3. i 4. par su jednak veliki i jaki (sl. 2), i samo prvi par stupova na tornjevima je značajno jači, jer on mora nositi veću težinu zidova. Jezgre stupova služe za prihvatanje rebara koja se spuštaju sa svodova srednjeg i bočnih brodova do pasica u lukovima arkada

Sl. 2

službe, koje u bočnim lađama i ispod arkadnih lukova, zatim kod stupova tornjeva i kod na prezbiterij naslonjenih parova polustupova, dosežu do poda i ovdje nasjedaju na poligona podnožja, dok naprotiv ostali stupovi u srednjem brodu u visini oltara nasjedaju na zidane konzole sa skošenim kornižama.

Prazna površina stupova je zato pokrivena baldahinima, ispod kojih su na tričetvrtnim stupićima postavljeni kipovi svetaca. Isto tako različito završavaju službe na rubnim zidovima bočnih brodova i na zapadnoj fasadi. U sjevernoj bočnoj lađi zgušnjuju (sabijaju) se službe u jedan široki stup sa jednostavnim rasčlanjivanjem podnožja u visini prozorskih klupčica (sl. 3); u južnoj lađi one se protežu, oslanjajući se na poligona podnožja dolje do poda, a na zapadnoj fasadi srednje lađe, kao i u uglovima, one nasjedaju iznad glavnog portala na dvostruko rasčlanjene i sa bršljenom ukrašene konzole (sl. 4).

Rebra križnog svoda vise duboko dolje i pokazuju uski gotski profil, kao što je vidljivo (sl. 5) - na profilu svodnog rebara u srednjoj lađi. Ona se protežu zajedno u ornamentirana

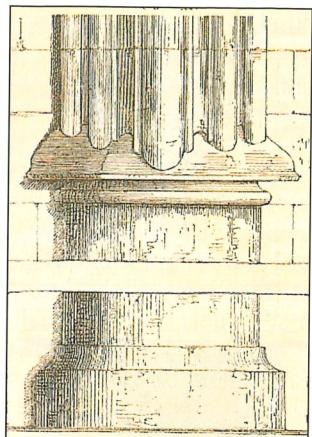
ne zaglavne kamene, koji oblikuju djelomično rozete, djelomično glave figure.

Radi neujednačenosti svodnih polja u srednjem brodu, prirodno je da je različito i oblikovanje arkadnih lukova. U prvom većem svodnom polju su lukovi širi, u četiri ostatla polja su takoreći naglašeno šiljati. Pasice lukova imaju neobično bogatu, snažno istaknutu profilaciju (sl. 6).

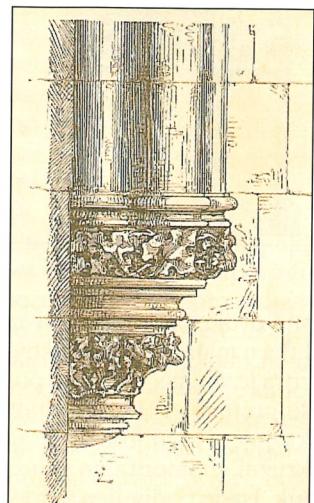
Kapiteli na polustupovima i službe uzdužnog tijela crkve imala su sasvim sirovi izgled i pokazuju nedovršeno klesarsko kamjenje.

Ornamenti ostalih sastoje se iz najčešće stiliziranog hrastovog lišća, koje čvrsto izranja iz jezgre, kao što je to vidljivo na sl. 7 (na jednom zidnom stupu južnog bočnog broda). Treba osim toga istaknuti ornamente na kapitelima južnog bočnog broda. Lišće obavija u dvostrukim redovima jezgru, kao vijenac, a listovi se razvijaju kao iz stabla drveta. S druge strane su ornamenti srednjeg i istočnog broda jednakoblikovani u svome karakteru, tako da izgledaju da su nastali gotovo istovremeno.

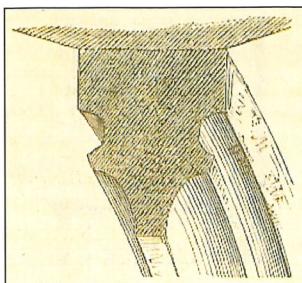
Rasvjeta uzdužnog tijela crkve osigurana je kroz po četiri visoka šiljata lučna prozora, čija je donja polovica doduše zazidana. U južnom bočnom brodu je prvi prozor sa dva šprljika podijeljen u tri dijela, ostala tri prozora su dvo-djelna, špaljata im je profili-

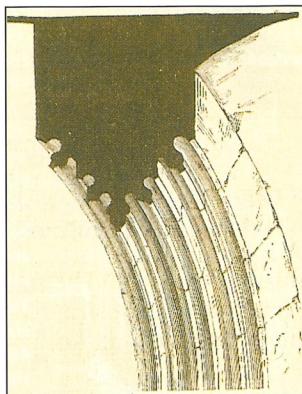
Sl. 3

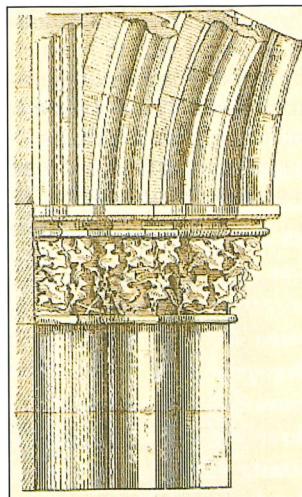
Sl. 4

Sl. 5

Sl. 6

Sl. 7

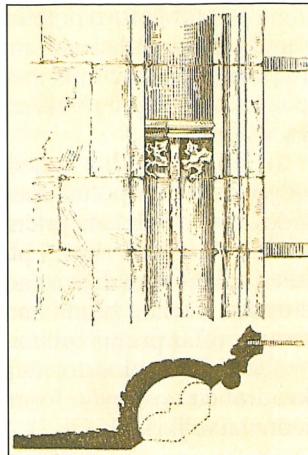
rana sa dva polukružna torusa i dvije užljebine, svjetli otvor svakog prozora okviren je okruglim štapom. Šprljci su uski i spajaju se u luku u dva špičasta luka. Prozorska mrežišta nemaju geometrijsku podjelu, nego su u svojem obliku pretežno riblji mjehur. U južnom bočnom brodu su četiri prozora iste veličine i to svaki podijeljen u dva dijela. Njihova špaleta se sastoji samo iz jedne užljebine i jednog istaknutog širokog polukružnog torusa, tako da ona ima gotovo oblik niše. U sredini prozora užljebina je prekinuta polustupom, koji je uzidan u užljebinu i presjeca cijeli profil (sl. 8). Unutrašnji svjetli otvor prozora uokviren je jednim okruglim štapom i jednom manjom užljebinom. Vertikale

su i ovdje glatke i završavaju i ovdje u ispuni luka u malim šiljatim lukovima. Mrežište prozora je više geometrijski postavljeno, pri čemu se preferira četverodjelnost. Jedan prozor u krajnjem zidu glavne fasade, koji je izvorno kružni, momentalno je preoblikovan u šiljati luk. Isti je podijeljen sa tri šprljka, špalete bez profilacije i kružište oblikovano vrlo barokno.

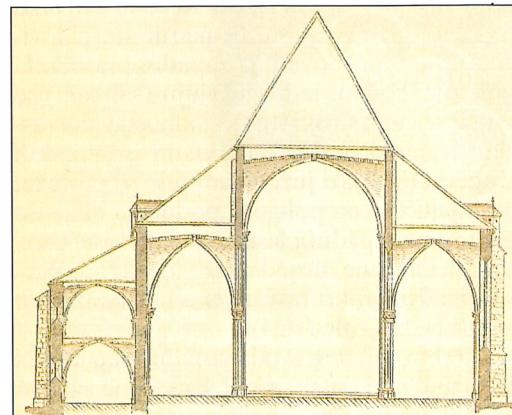
Što se tiče rasporeda presbiterija, on se bitno razlikuje od uzdužnog tijela crkve, po tome što ima drugačiji raspored svodnih polja, a bočni brodovi, koji presbiterij prate obostrano kao kapele, držani su znatno niže, (sl. 9). Presbiterij se sastoji iz tri nadsvođena

polja koja su znatno duža od onih iz srednje lađe i na istoku završavaju sa tri stranice osmerokuta. Obje bočne kapela sastoje se naprotiv, kako je već spomenuto, samo od dva nadsvođena polja, koja završavaju, sa tri stranice osmerokuta, i koja opet u svom prostornom proširenju donekle odgovaraju onom presbiteriju, i stoga znatno odstupaju od ostalih nadsvođenih polja.

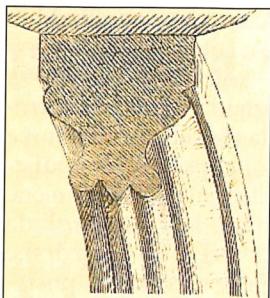
I svodove presbiterija i bočnih kapela nose stupovi. Oni prvoga su obnovljeni, kao što se vidi iz presjeka, i nisu više izgrađeni u prvobitnoj visini, nego niže, napeti malo neravnomjerno i grbavo. Rebra zvjezdanog svoda vise duboko u zid i lome se sasvim nemotivirano djelomično na zidu, djelomično na vertikalnim spuštajućim dvostrukim službama. U bočnim kapelama postoje još uvijek jednostavni križni svodovi iz izvornog doba građenja, sa širokim, ali jako visećim rebrima, koja su na

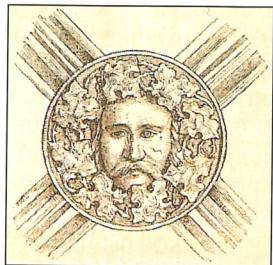
Sl. 8

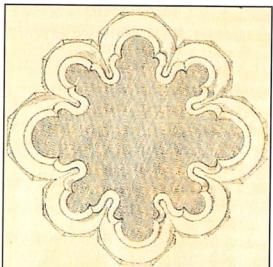
Sl. 9

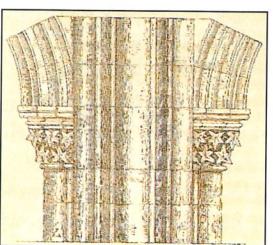
Sl. 10

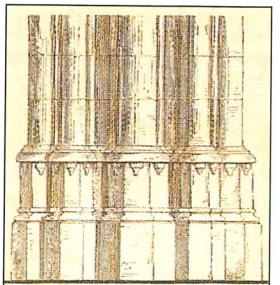
Sl. 11

Sl. 12

Sl. 13

Sl. 14

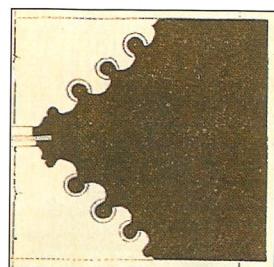
rubovima obrubljena okruglim štavovima (sl. 10) i ovdje završavaju u ornamentiranim zaglavnim kamenima, od kojih krajnji kamen južne bočne kapele pokazuje reljefni lik (sl. 11).

Za preuzimanje dijagonalnih i poprečnih rebara izvornih svodova presbiterija i bočnih kapela, zatim pasica u arkadnim lukovima, slobodnostojeći stupovi ojačani su službama, koje u svojoj rasčlanjenosti nisu tako bogate kao stupovi srednje lade, a i inače su od manjeg izražaja. Dajemo u sl. 12 tlocrt; u sl. 13 razvoj slobodnostojećeg stupa u smjeru sjeverne bočne kapele i u sl. 14, jedna stopa stupa.

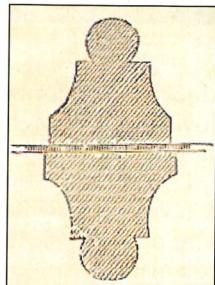
U presbiteriju na arkadne stupove teku dijagonalna i poprečna rebra do hrvatišta arkadnih lukova, gdje i oni tada nasjedaju na kapitelima službi, dok u bočnim kapelama idu do poda, gdje se oslanjuju na rasčlanjena podnožja. I na zidu trećeg rubnog svodnog polja na kraju presbiterija, nadalje na krajnjim zidovima bočne kapele nedostaje rasčlanjivanje posebnih službi.

Svodna rebra spuštaju se bez prekida do poda, gdje se - ne na svim mjestima - oslanjaju na poligona podnožja. Samo na završecima kora i završecima bočnih kapela nasjedaju gore na službama rebara, koje dosežu do poda. Budući bočne kapele nisu tako visoke kao presbiterij, tako su morali i arkadni lukovi biti postavljeni znatno niže. Izvorno su dva luka otvarala prilaz bočnim kapelama i tek kao posljedica kasnije restauracije svaki je takav arkadni luk podijeljen u dva naglašeno šiljata luka, koji se oslanjaju na slabo rasčlanjene međustupove. Prazna ploha zida iznad arkadnih lukova oživljena je donekle sa rebrima koja se spuštaju sa svodova. U poligonu sjevernog bočnog broda su ispod još ostaci starih šiljatolučnih slijepih niša sa visokim tjemenima. Slično oponašanje (replike) trifora - ali iz novijeg vremena - teče kružno u unutrašnjosti završetka kora ispod prozora; vjerojatno su one postavljene umjesto slijepih niša. Ornamentalno ukrašavanje presbiterija i obiju bočnih kapela sastoji se iz najraznovrsnijeg oblikovanja lišća na kapitelima službi i na nosačima pasica u arkadnim lukovima. Tako je i u poligonu južne bočne kapele kapitel polustupa na koji nasjeda jedno od dijagonalnih rebara, vrlo usko i dugi istegnuto, a samo sasvim gore zatvara se oko središta tanko postavljeno liše.

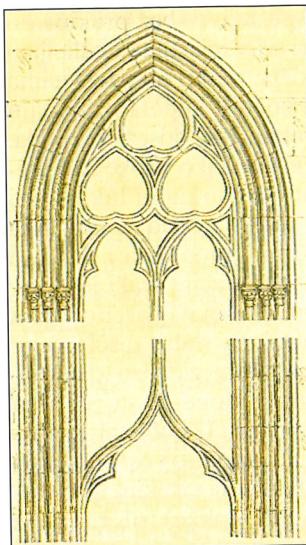
Na kapitelima službi sjevernih bočnih kapela, zatim na polustupovima arkadnih stupova lisnati vijenci su položeni u dvostrukim redovima oko jezgre, vrlo su lagani i sastoje se djelomično iz četverolisnog cvijeća, djelomično iz stiliziranog lišća. Presbiterij i obje bočne kapele dobivaju svoje osvjetljenje preko jedanaest visokih, šiljatolučnih prozora, preko kojih su u obliku rozeta postavljeni okrugli otvor. Prozori presbiterija, lučnih prozora su rasčlanjene okruglim stupovima, koji se u produžetku

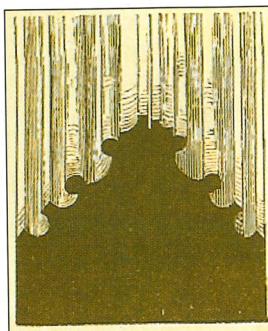
Sl. 15

Sl. 16

Sl. 17

Sl. 18

lukova naslanjuju na polustupove, samo sa razlikom da tim stupićima vani nedostaju podnožja, i tamo se stepne oslanjaju direktno na prozorske klupčice. Svetlj otvor svakog od tih prozora uokviren je još jednim četvrtim okruglim štapom, koji iznutra bez prekida ide od tjemena luka do poda, izvana ga pak nose tričetvrstupići. Četiri prozora su podijeljena samo jednom, srednji prozor završetka kora podijeljen je dvaput. Oblik prozorskih šprljaka, ispred kojih su također okrugli stupići (sl. 16), je na četiri jednostruko podijeljena prozora vrlo poseban. U gornjoj polovici prozora prelazi šprljak svakog prozora u dva mala šiljata luka sa uvućenim nosevima. U dolnjoj polovici prozora dijeli se šprljak u veliki šiljati luk, čiji krakovi prelaze u okvire prozora (sl. 17), i čiji se okrugli stupovi oslanjaju na tanke stupiće; kod na dva puta podijeljenog prozora završetka kora nedostaje takav raspored i dva prozorska šprljaka dijele se gore u tri mala šiljata luka. Ispred postavljeni okrugli štapovi tvore tanke stupiće, na čijim kapitelima gore udaraju krakovi malih šiljatih lukova. Mrežište zadnje spomenutog

prozora čine šest različito postavljenih ribljih mjehura; svaki od ostala četiri prozora sastoje se iz tri sрcolike figure, koje su postavljene sa vrhom na gore jedna iznad drugih, kao u trokutu. U bočnim kapelama su, osim iznimke prvog prozora u južnoj kapeli ostali podijeljeni samo jednom. Špalete su tako rasčlanjene u više torusa i užljebina, koji bez prekida dosežu od razdjeljka luka do prozorske klupčice. Ispred šprljaka također su postavljeni mali polustupići, koji nose okrugle štапove malih šiljatih lukova. Naglašen je i ovdje opet prvi četverostruko podijeljen prozor južne kapele. Ispred šprljaka su naime u dva odjeljka postavljeni okrugli štapovi, tako da čine dvostrukе, jedno iznad drugog postavljene polustupićе. Srednji glavni šprljak obavijaju u donjoj polovici prozora tri polustupića sa nježno ornamentiranim kapitelima, u gornjoj polovici je naprotiv kao i kod ostalih šprljaka toga prozora ispred postavljen jedan stupić. Podnožja stupova su na prozorima južne kapele okrugla, kao kod onih na sjevernom dijelu, su poligoni, kao i kod prozora presbiterija. I šprljici mrežišta prozora su providjeni okruglim štapovima. Samo mrežište je kod širokih prozora iz ornamenata ribljih mjehura, kod ostalih prozora južne kapele složeno je kao petodjelno, a kod onih sjeverne četverodjelno. Male prozorske rozete iznad šiljatih lučnih prozora presbiterija bočnog kora imaju špalete i prema van i prema unutra, jedan razvedeni profil (sl. 18) i sastoje se kontinuirano iz trodjela konstruiranog mrežišta.

Na kraju opisa unutrašnjih dijelova katedrale, treba još dodati, da su najprije u bočne brodove uzdužnog tijela, a zatim u presbiterij ugrađene empore u gotskome stilu, koje međutim ne zaslužuju bliže vrednovanje. I muzički kor i jedna mala bočna kapela južnog bočnog broda potječe iz novijeg vremena; isto tako jedan dio kapitela na polustupovima ispod muzičkog kora, koji se u najvećem dijelu sastoje iz maskerona upadljivo sličnima onima u župnoj crkvi u Levoči (Slovačka).

(Nastavak u sljedećem broju)

Zvonimir Rukavina

RADOVI NA KATEDRALI U 2003. GODINI

Zidovi katedrale obiluju znamenjem i simbolima njenih graditelja. Uobičajeno je bilo da se na zidove katedrale za vrijeme njene gradnje ili veće obnove stavi grb zagrebačkog nadbiskupa u čije vrijeme su izvođeni radovi. Nadbiskup je uvijek bio pokrovitelj, financijer i onaj koji usmjerava događanja oko katedrale, radove na njoj. Tako je i naš sadašnji nadbiskup, kardinal, mons. Josip Bozanić, od svog ustoličenja pokazivao veliki interes za obnovu katedrale. Kada mu je vrijeme dopuštalo rado

Kardinal Bozanić sa mons. Klarićem na sjevernom tornju

se susretao s nama, koji radimo na obnovi, i sa velikom znatiželjom nas je ispitivao o tijeku radova i koliko će radovi još trajati. Veselio ga je svaki završeni posao na katedrali, a sa velikim je razumijevanjem prihvaćao neodređene odgovore o još mogućem trajanju rada. Teški, zahtjevni i skupi radovi trebaju mnogo vremena, da se izvedu kako treba, da povrate našoj katedrali stari sjaj i lijep izgled za mnoga narednih godina.

Nadbiskup, kardinal, mons. Josip Bozanić u pratinji mons. Josipa Klarića, predsjednika Odbora zagrebačke nadbiskupije za obnovu katedrale, pregledao je radove na katedrali i spremište modela u krovu katedrale.

Kardinalov obilazak gradilišta uvijek je poseban događaj, priznanje i ohrabrenje, te poticaj da se ustraje na tom važnom i odgovornom poslu, koji sada već traje trinaest godina.

Ovogodišnji radovi obnove na katedrali izvodili su se na više mjesto. Nastavljajući radove prethodnog razdoblja obnavljali smo:

- gornji dio sjevernog tornja, iznad radne platforme na 75 m,
- zid istočne strane južnog tornja iznad krova do prve galerije,
- prvo polje zapadnog pročelja lijevo i desno od glavnog portala,
- donja tri polja sjevernih i južnih kontrafara zapadnog pročelja
- sjevernu i istočnu stranu sjevernog tornja iznad prve galerije, gdje će radovi na objektu biti zaustavljeni zimom, do nove radne sezone u 2004. godini.

Platforma na 75 m s vrhom sjevernog tornja

Na objektu su izvođeni kamenarski radovi, kiparsko restauratorski, skelarski i projektantski, a u radionicama modelarski, kamenorezački i klesarski radovi. U zimskom periodu, dok se na objektu neće moći raditi, projektanti će raditi na projektima, a klesari će pripremati nove kamene komade za nastavak obnove.

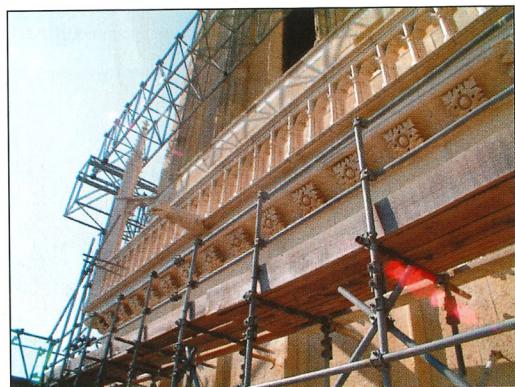
Na sjevernom zvoniku iznad 75 m, dio koji je gledano iz daljine "čipkast", a noću diskretno iznutra rasvijetljen, ove godine su tri donje etaže uspješno završene, a radovi su izvođeni u proljeće.

Platforma na 75 m sa obnovljenim dijelom sjevernog tornja

Svi zidovi su oprani, preštokani, obrađeni bizek mortom, tretirani barijevim hidroksidom, za neutralizaciju kalcijevog sulfata i konačno stigofobom, za sprečavanje prodora atmosferske vlage u zidove.

Na istočnoj strani južnog tornja, ispod prve galerije do krova, izvodili smo radove

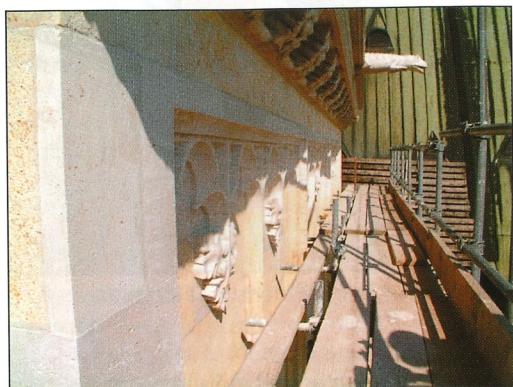

Istočna strana južnog tornja

uređenja zida. Taj dio tornja nevidljiv je sa zemlje, ali ga je trebalo urediti, jer je i na njemu agresija vremena ostavila svoje tragove. Taj dio tornja nema posebnih kamenih ukrasa, ali manira zida sa vertikalnim profilacijama i u gornjem dijelu slijepim kružištima sa kamenim listovima i tamo se nastavila.

Ove godine je tamo izvađeno 2 m³ dotrajalog kamena. Ugrađeno je 78 komada novih kamenih elemenata i 67 kom manjih tašela, a obrađeno je 102,4 m² zdne površine.

Nakon toga obrađivano je prvo polje zapadnog pročelja, lijevo i desno od glavnog portala. Ljeva, sjeverna strana prvog polja, obrađena je i završena, a na južnoj strani nisu završeni radovi, jer je ponestalo bizek kame na. Južna strana zapadnog pročelja, sa uglavnim kontraformnim zidovima, srednjovjekovni je dio objekta. Odlučeno je da se za obnovu tog dijela koristi originalni bizek kamen, koji smo imali na raspolažanju od demontiranih dijelova, izvađenog kamena sa katedrale. Vremenom je taj kamen erozijom izgubio dimenziju i ljepotu ukrasa, pa je morao biti zamjenjen. Od većih komada starog kamena izra-

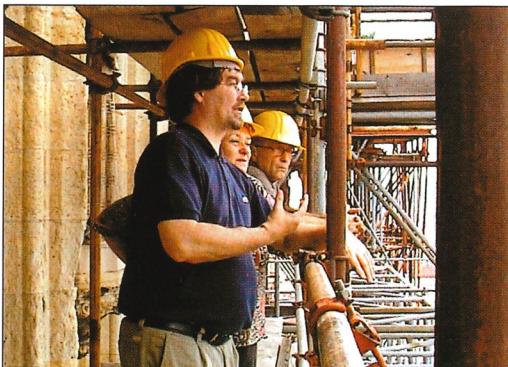
Istočni zid južnog tornja nad krovom

divali smo nove komade, manjih dimenzija, ali nam je nažalost ipak ponestalo tog materijala. Za dovršenje radova na zapadnom pročelju, južno od portala, moramo pričekati da skinemo dotrajali kamen sa sjevernog tornja ili da izvadimo novi bizek kamen u kamenolomu.

Ove godine smo dobili konačnu dozvolu za radove otvaranja kamenoloma u Bizeku, samo za potrebe katedrale. Nadamo se da ćemo u proljeće otvoriti kamenolom i tako riješiti problem originalnog bizek kamena.

Zapadno pročelje južno od portala

Prof. Novak, inž. Oštrić i dr. Horvat na skeli zapadnog pročelja

Iz prvog polja zapadnog pročelja i kontrafora, južno od portala, izvađeno je $7,58 \text{ m}^3$ dotrajalog kamena, a ugrađeno je 313 komada novih kamenih elemenata i 139 manjih tašela, a obrađeno je 200 m^2 zidne površine.

Neki dijelovi južnih kontrafora zapadnog pročelja ostali su nedovršeni zbog nedostatka originalnog bizek kamena.

U prvom polju zapadnog pročelja na sjevernoj strani od portala, iz zida i kontrafora, izvađeno je 8 m^3 dotrajalog kamena, a ugrađeno je 463 kamena elementa i 136 komada manjih tašela. Obrađeno je 271 m^2 zidne površine.

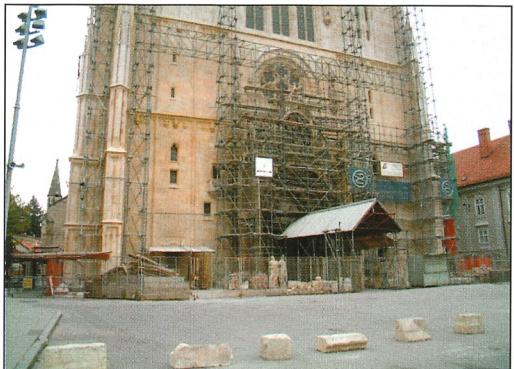
Kiparsko restauratorska obrada zapadnog pročelja sa kontraformnim zidovima je dovršena. Uređeni su kameni ukrasi, slijepa kružišta, listovi, grbovi, profilacije, koji su imali manja oštećenja.

Kamena plastika, ukrasi, zapadnog pročelja uređivani su restauratorsko konzervatorskim metodama. Čišćenje mikro pjeskarenjem i mehaničkim postupcima, uz korištenje paste, dalo je lijepe rezultate.

Za izgubljene dijelove kamene plastike, elemenata koje je trebalo izraditi nanovo, kipari su izrađivali modele.

Južni kontrafor zapadnog pročelja

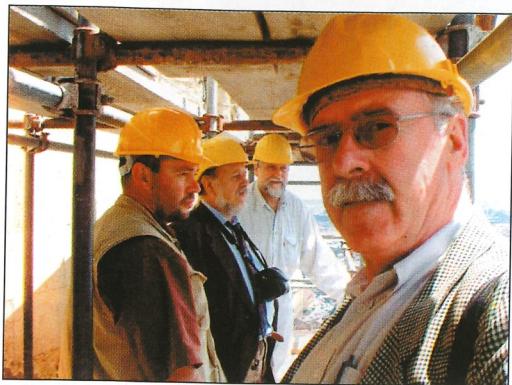
Zapadno pročelje s portalom

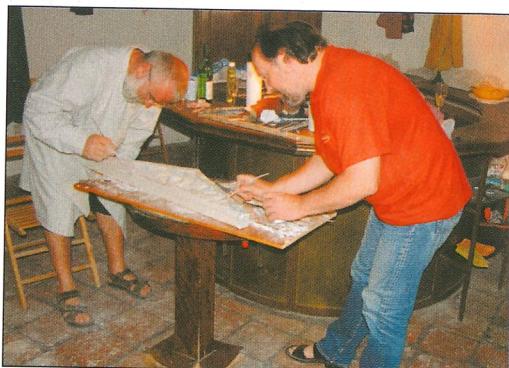
Uređeni grb na zapadnom pročelju sjeverno od portala

Obnovljeni dio zida sjevernih kontrafora zapadnog pročelja

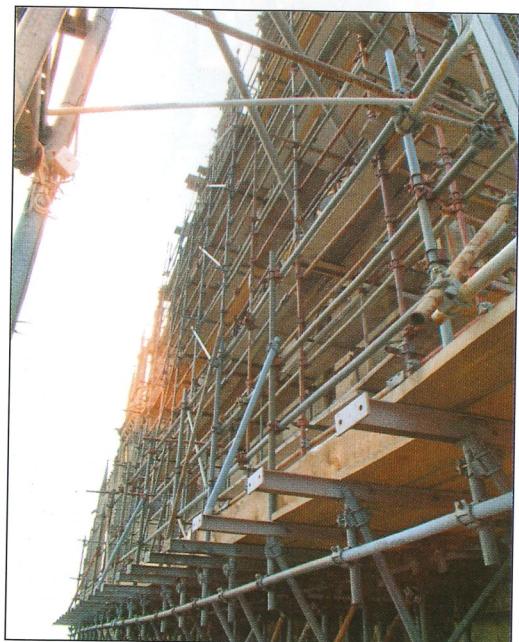
Inženjeri Vrsalović, Frančićković, Vranješ i Rukavina u pregledu skele na sjevernom tornju

Kipari Hercegovac i Briski u radionici

Model ukrasa nad vratima sjeverno od glavnog portala.

Skele sjevernog tornja nad drugom galerijom

Nakon dovršenih kamenarskih radova na sjevernom tornju, iznad 75 m do 85 m, demontirana je skela sa tornja do radne platforme na 75 m. Demontirani materijal upotrijebljen je za dopunu i dovršenje skele od prve do druge galerije.

Demontirana je skela sa istočnog zida sjevernog tornja ispod prve galerije do krova, a nakon dovršenih radova i na sjevernoj strani zapadnog pročelja. Demontaža skele ispred zidova otvara pogled na uređeni dio katedrale, što veseli one koji vole katedralu.

Demontirana skela sa završenih dijelova montirana je oko sjevernog tornja od prve do četvrte galerije, gdje se sada izvode radovi. Tamo je do sada izvađeno $17,5 \text{ m}^3$ dotrajalog kamena, a ugrađeno je 36 komada novih kamenih elemenata. Početkom prosinca, postaje hladnije, pa je za očekivati skori zimski prekid radova.

Višegodišnji naporci oko izgradnje protupožarnog sustava krovista katedrale okončani su 16. lipnja ove godine svečanim puštanjem uređaja u rad. Na svečanosti su se okupili predstavnici tvrtki koje su donirale i izvele postrojenje pod pokroviteljstvom Grada Zagreba, kojeg je zastupao dogradonačelnik gospodin Milan Bandić.

Nakon molitve blagoslova gospodin Bandić je simbolično sklopkom pustio postrojenje u rad. Puštanjem mlaza vode, iz mlaznice, prema svodu katedrale, uz pljesak prisutnih, postrojenje je predano na upotrebu.

Projektanti kontinuirano snimaju objekt i prikupljaju podatke za projektiranje obnove. Želje su usmjerene prema nastavku obnove sjevernog tornja i obnovi glavnog portala.

Mons. Stanković i mons. Klarić predvodili su obred blagoslova i simbolično puštanje u rad protupožarnog postrojenja krovista katedrale

Inž. Tomljenović i dr. Podhorsky u razmatranju statičkih pitanja obnove na sjevernom tornju

Projektanti spremni za snimanje na objektu, inženjeri Biba, Krolo, Foretić

Dotrajala ograda druge galerije sjevernog tornja

Izgubljena rigalica na drugoj galeriji

Vremenom oštećena rigalica na drugoj galeriji

S jedne sjednice Odbora

Dotrajala fijala nad glavnim portalom

Velika oštećenja na kamenu kontraforu glavnog portala, kao i na timpanonu portala, zahtjevat će potpuno obnavljanje tih dijelova objekta. Kipovi i figurativni dio portala su dobro sačuvani. Taj dio portala će se očistiti i uređiti restauratorsko konzervatorskim metodama.

Odbor zagrebačke nadbiskupije za obnovu katedrale ove godine je održao više od 40 sjednica, na kojima se raspravljalo o radovima i o planovima. Posao je stručno praćen i pronađena su rješenja za svaki problem ili nepredviđeni događaj u poslu. Mons. Josip Klaric, predsjednik Odbora, strpljivo je i pažljivo slušao što govore ljudi od struke, i uvijek je znao najbolje procijeniti i odabrati rješenja koja su za obnovu katedrale bila neophodna.

Damir Foretić

DESET GODINA PROJEKTIRANJA OBNOVE 'BOLLÉOVE KATEDRALE' (1)

Vrijeme od deset godina u životu brzo prođe. Dok je čovjek malo dijete godine nekako sporo teku. Kako rastemo tako idu sve brže. Znamo često puta reći 'nisam ni trepnuo', a već je prošla godina. Deset godina u vijeku jedne građevine nije mnogo, pogotovo gledajući na razdoblje od sto godina. Upravo toliko je i prošlo od posljednje velike obnove i dogradnje naše pravoslavne. Kao vrijeme potpunog završetka obnove bilježi se mjesec ožujak 1902.¹, dakle upravo je prošlo sto godina.

Naša katedrala je bila završena, skinuta skela, uređena i ostavljena vremenu. Svaka građevina i svaki element - kamen ugrađen u nju ima 'dušu', ima vrijeme stvaranja, ima ruke koje su ga ubrale, ruke koje su ga oblikovali, a ima oči koje ga kroz vrijeme gledaju i njemu se dive. Svi sedam klesara od 1. prosinca 1879. godine kada je započela sa radom klesarska radionica, od 150-160 radnika koji su radili nakon potresa 1880. i onih 18 klesara, 15 zidara, 20 težaka i 5 kipara koji su radili 1883. godine² ostavilo je dio svojih ruku i svoje duše na kamenu Naše katedrale. Nama, onima prije nas i onima iza nas ostalo je da se dive toj građevini koja sa svojih 108 metara visokim tornjevima dominira vizurama našeg grada i domovine.

Osnovna vrsta kamena koji je korišten za izgradnju jest litavac i litotamnijski vapnenac iz kamenoloma Vrapče (Vrapče potok) i Podsused (Bizek), odnosno kako je to prof. Crnković napisao: 'Pročelje, vanjski zidovi i tornjevi zagrebačke pravoslavne katedrale su petrografska zbirka kamena iz okolice Zagreba'.³ O samom izboru kamena – gradiva, sam Bollé u svom programu obnove piše: 'Početkom sađanje obnove dobavljalo se je gradivo iz Brezova kod Samobora i to 61.93 m³. Pošto je vr-

nekad

dan

sta gradiva i ciena njegova od osobite važnosti za naše radnje, zaputih se u Vinicu da izvidim tamošnje stare kamenolome, te se osvjeđočih, da je gradivo za radnju veoma prikladno i razmjerne cijene, ali za nas nije od osobite vrednosti radi daljine puta... Već od početka gradnje bila je moja glavna briga da u blizini Zagreba najdem dobro prikladno gradivo, a svoju pozornost svratih poglavito na stare kamenolome kod Vrabča... Mi smo tim dobili ne samo lijepo i prikladno gradivo, nego su se i troškovi prema prvašnjim za dve trećine umanjili.'⁴ Bollé kasnije u tekstu navodi neke količine kamena koje se u glavnom odnose na obnovu i izgradnju svodova, stupova i zidova lada katedrale. Bilo bi svakako zanimljivo doznati koliko je kamena i pune opeke ugrađeno u same zvonike katedrale, budući da su oni do visine treće galerije izgrađeni kao mješovito zidje od kamena (vani) i opeke (unutra). Već kod obnove koja je uslijedila 1938. godine 'kao glavni uzročnik površinskog i pri površinskog propadanja kamena utvrđena je transformacija ili preobrazba kalcita (kalcijevog karbonata, CaCO₃) u gips (kalcijev sulfat s vodom, CaSO₄ · H₂O) Do te pretvor-

¹ DEANOVIĆ A.- ČORAK Ž. ZAGREBAČKA KATEDRALA, 1988, strana 295

² isto 1 strana 284

³ prof. Crnković B. NAŠA KATEDRALA 1 1998. strana 7

⁴ isto 1. strana 283

be dolazi pod djelovanjem sulfatno kiselih oborina na litavac.⁵ Ispitivanja koja su izvršena u ožujku 1995. godine, a predvodila odluci o načinu obnove timpanona katedrale, pokazala su da je dubina zagađenja kamena zida sulfatima od 3.00 do 18 cm.⁶

To su okviri i pokazatelji veličine i projektnog zadatka današnje obnove. Pokušati će u nekoliko nastavaka pokazati obim i veličinu zahvata koji se odvijao kroz zadnjih deset godina. Pojedinim fotografijama pokazati će i kakva su oštećenja nastala tijekom sto godina, te zašto obnova tako dugo traje, koliko je komada i kubika novog kamena ugrađeno do sada. Nažalost oštećenja su tolika da se nije moglo puno toga sačuvati od originala. Vidjeti će te i komade koji su 'visjeli nad glavama' vjernika i posjetitelja, a ima ih još i sada.

PROJEKT OBNOVE I. GALERIJE S FIJALAMA

Radovi na izradi projekta su započeli prihvaćanjem ponude iz prosinca 1991. godine i potpisivanjem ugovora u siječnju 1992. god. Projektni tim sačinjavali su: projektant Lidija Krolo d.i.a., voditelj projekta Damir Foretić, i.g., projektant suradnik Anton Biba d.i.a. i Anica Mudri i.a., konstruktor Anselmo Tomljenović d.i.g. i restaurator prof. Vinko Fabris, akad. kipar, a sve u okviru poduzeća ARBI d.o.o. iz Zagreba. Rad se sastojao od izrade snimke postojećeg stanja, izrade istražnih sondi poda galerije, izrada izvedbenog projekta restauracije, izrada gipsanih modela konzole, balustrade i fijale te izrada modela rigalica. Već u ožujku 1992. završen je jedan separat projekta sa osnovnim tlocrtima, presecima balustrade i profilacijama, te je investitor mogao krenuti u odabir izvoditelja radova, a upozoren je bio i na neupotrebivost izgrađene skele glede istražnih radnji i budućih radova. Tako je bilo nužno prirediti skele za radove.

Prvi kamen je na istražnom mjestu br. 1 (zapadna strana pročelja polje B) podignut 8. listopada 1992. godine. Tog datuma je po meni započela obnova stogodišnje 'Bolléove katedrale' (slika 1,2, 3, 4, 5).

Slika 1.- početak istraživanja

Slika 2

⁵ prof. Crnković B. (L.Marić: Litotamnijski vapnenac(krečnjak) u prirodi i građevini. Zagreb, 1958)
NAŠA KATEDRALA 2, 1999., strana 19

⁶ isto 3 strana 23

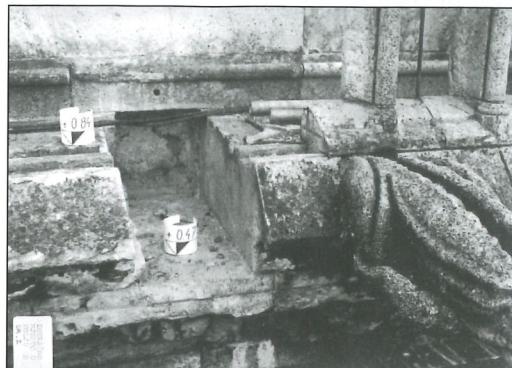
Slika 4 - prva sonda

Slika 3 – kamen je odvaljen

Na ovoj sondi smo istražili koliko je kamen konzole podvučen pod zid zvonika. Druga sonda (sjeverna strana polje D) je napravljena krajem mjeseca listopada iste godine (slika 6), a pokazala je koliko su velike rigalice.

Što je sve ostalo i kako je izgledalo najbolje ilustriraju slike koje slijede (slike 8-14). U travnju 1993. otvorena je i treća sonda (istočna strana kut polja F-H) (slika 7).

Slika 6 – druga sonda

Slika 8 – 'rascvijetalo cvijeće'

Slika 5 – sudionici prvog sondiranja

Slika 9

Slika 7 - treća sonda, vidljiv puni profil

Slika 10 – elementi balustrade

Slika 12

Slike 11 – djelovi fijala

Slika 13

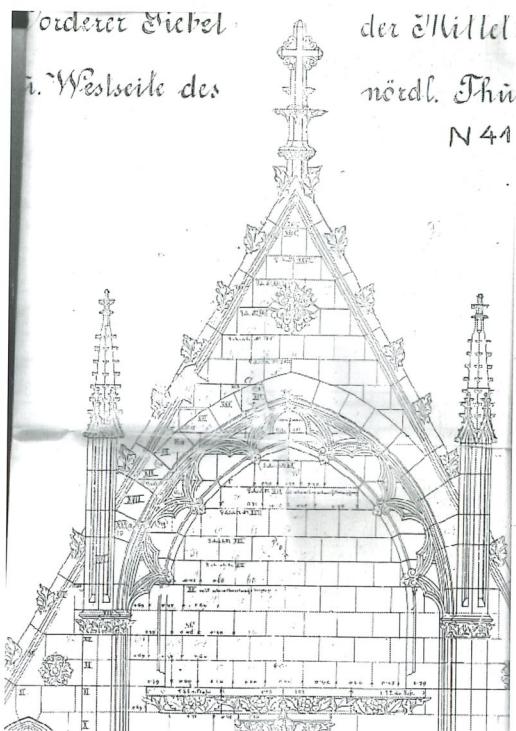
Temeljem istražnih radnji ustanovili smo da kameni elementi konzole nisu posebno sidreni u zid od opeke već su građeni kao mješovito zidje. To je uvjetovalo način restauracije i potrebu izračuna načina sidrenja novih elemenata u postojeći zid. Svaki element konzole je sidren u zid od opeke sa sidrima od nekorodirajućeg čelika Č 4572 × 12 mm i zaljevan epoksidnim mortom. (omjer 1:1epoksidna smola/kvarc) Kompletna dokumentacija za restauraciju prve galerije završena je i

Slika 14 – pogled ispod I galerije prije dopune skela

predana 23. lipnja 1993. godine. Odbor je prihvatio naš prijedlog da se zbog oštećenja zamjene svi elementi konzole, balustrade i fijala sa novim komadima za koje smo izradiли nacrte i modele kamene plastike prema uzetim otiscima na gradevini. Na galeriji je i osam rigalica od kojih su četiri bile očuvane da su se mogle retuširati, jedna je bila 'dobra', a tri figure su nedostajale (slika 12,13,14). Odluka Stručne komisije gradskog zavoda za očuvanje spomenika je bila da se one koje nedostaju izrade potpuno nove.

Odbor za obnovu katedrale prihvatio je projekt, te je 5. srpnja 1993. godine kardinal Franjo Kuharić svečano blagoslovio početak radova na obnovi katedrale. Projekt obnove za razliku od Bolléovih originala koji su crtani rukom, crtan je uz pomoć računala i AutoCAD – programa u DWG formatu, dok su profilacije uzimane na samoj građevini u mjerilu 1:1. (nacrt 1,2,3,4)

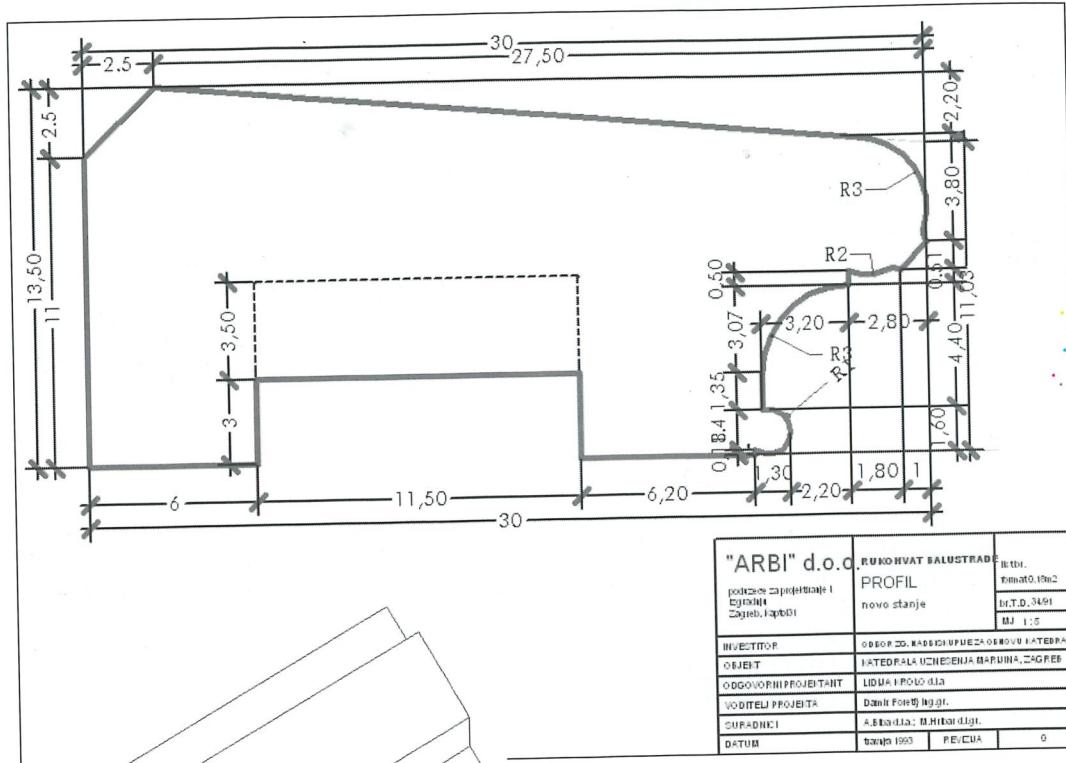
Slika 15 – dio originalnog nacrta

Projekt je uvezan u dvije mape sa ukupno 127 crteža i obuhvaća tri cjeline: redovi elemenata konzole, balustrada sa rukohvatom i fijale (slika crteža). Kako se vidi iz tablice br. 1 projekt je obuhvatio ukupno 854 nova kamenina elementa u količini od 102,438 m³. Kao kamen za obnovu odabran je kamen *Travertino romano tip st. Pietro Clasiko* iz Italije.⁷ Slike obnovljene I galerije sa fijalama (slike od 16 do 27).

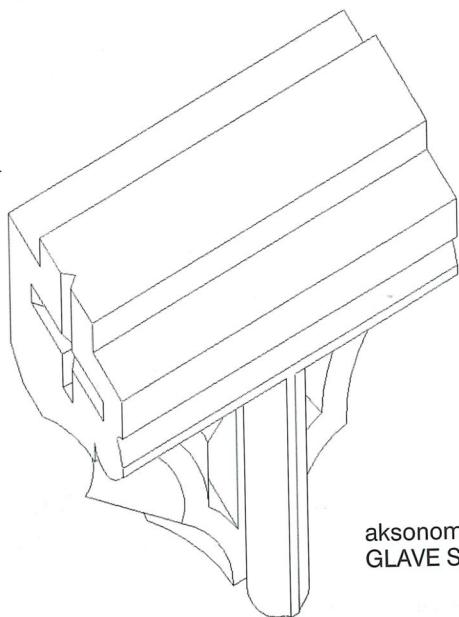
⁷ Ovaj kamen odabrao je Odbor za obnovu katedrale. Kada se pogleda učinjeno do sada vidi se da u nedostatku izvornog lošeg kamena, ovaj puno kvalitetniji ga može u potpunosti zamjeniti.

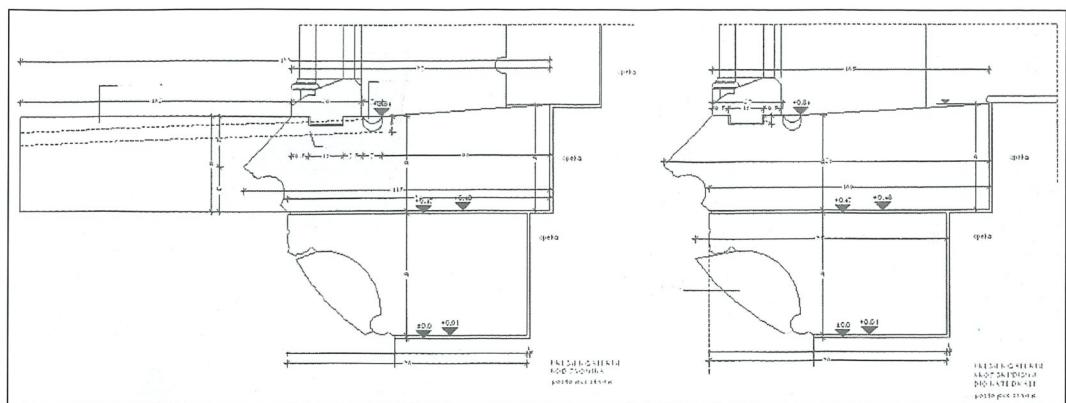
Tablica 1.

PRVA GALERIJA SA FIJALAMA:	NA IZRADE PROJEKTA lipanj 1993.	BROJ KOMADA	m3
KONZOLA	od 1 do 17'	193	75,112
BALUSTRADA	od P1 do G10*	595	19,409
FIJALA	od F1 do F11	66	7,917
SVEUKUPNO:		854	102,438

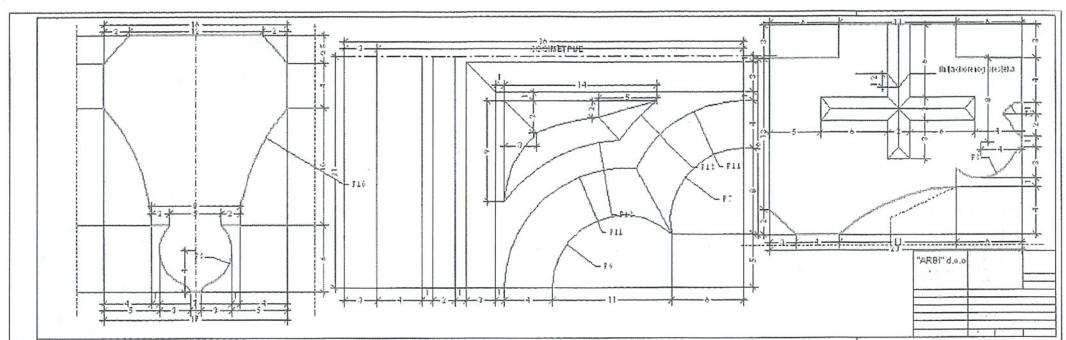

Nacrt: 1

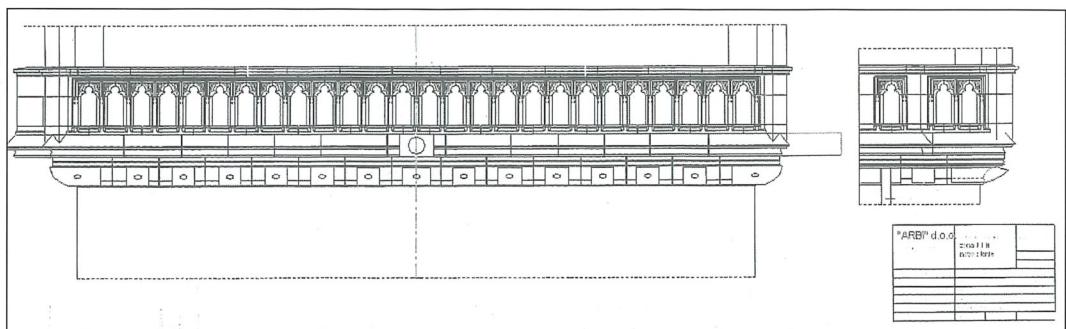

Nacrt: 2

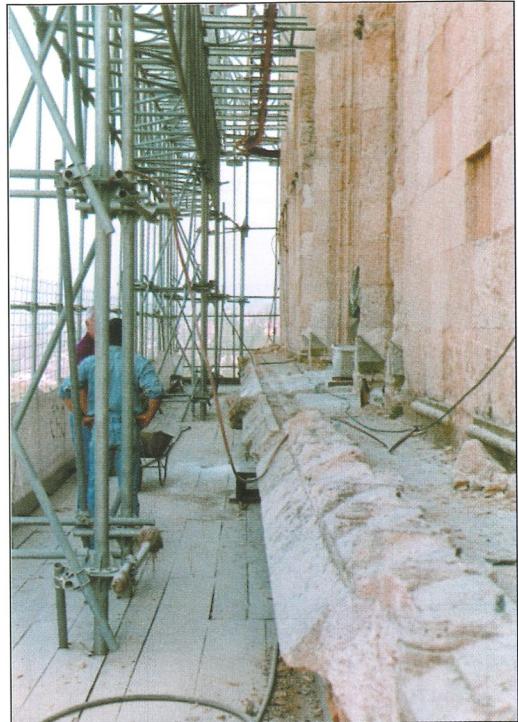
Nacrt: 3

Nacrt: 4

Slika 16

Slika 19 - faza montaže

Slika 17 – faza montaže

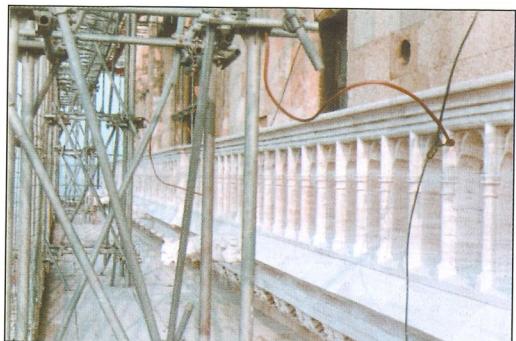
Slika 18

Slika 20 – nova fijala

Slika 21

Slika 23

Slika 24

Slika 22

Slika 25 – detalj baze balustrade (vidi se struktura ugrađenog kamena)

Slika 26 – detalj stupića
balustrade nekoliko godina
nakon ugradnje

Slika 27 zavrešena I galerija

S. Lina Slavica Plukavec

SLIKANI PROZORI ZAGREBAČKE KATEDRALE

UVOD

Prozori su dio arhitekture, staklena stijena, i zajedno s drugim arhitektonskim svojstvima određuju stil. Oni su izvori prirodnog svjetla. U ranim kulturama svjetlosni otvori su maleni. U ranokršćanskoj arhitekturi nastoјalo se naglasiti sjaj i boju unutrašnjosti. Zato su jake drvene otvore, polukružnih oblika, ispunjavali stakлом, alabastrom ili kalcitom, te prozirnim mramorom. Nadograđujući na elementima antike motivi su se produhovili bogatom simbolikom ranog kršćanstva čiji vrhunac dosije u zlatnim i staklenim mozaicima.

Ukras na prozoru sv. Kvirina i bl. Augustina Kažotića

Romaničko doba je poznato po dvojnim prozorima ili biforima sa stupom u sredini. Težeći prema vertikali, prozori su postajali vitkiji. Uske otvore natkrivali su nadvojni kamenovi s polukružnim lukovima koji zajedno s doprozornicima i potprozornicima oblikuju okvir u zidnom plasu.

Gotičkim prozorima kameni dijelovi određuju funkciju okvira. Kameni križ s uskim profiliranim gredicama raščlanjuju veliki otvor poput kamenih čipki, oblikujući gotička mrežišta. Kvaliteta i kvantiteta materijala kao i raznovrsnost metoda obrade stakla služila su izvedbi tankih profila i što većem prođoru svjetla. Kvaliteta primjene rezultirala je boga-

tstvom simbolike koja je bila tumač transcedentalnosti.

Izvor svjetlosti i njegovo svagdanje izmjenjivanje daje dinamične efekte u prostoru. Šireći se iz svog izvora, svjetlost se filtrirajući preobražava u raznovrsne stupnjeve i nijanse. Ono spaja i čini kontraste od prozirnosti i ne-prozirnosti, od krutih zapreka za prolaz prirodnog svjetla i odsjaja, do žarišnih točaka i refleksije. Mistični intezitet boja i kristalna jasnoća dijaloški se izmjenjuju i posredstvom modernih serigrafских teknika usavršuje se umjetničko slikarstvo. Jedan od takvih slikara izjavljuje da je njemu materijal svjetlo, a ne staklo.

Marijino rođenje

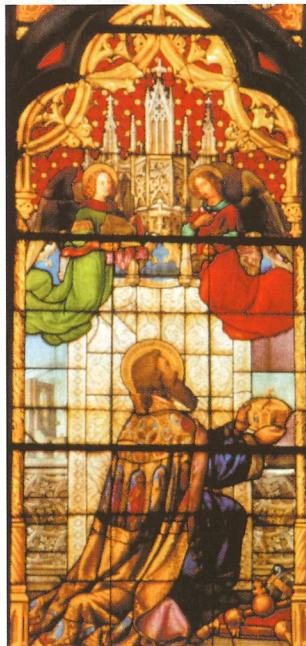

Zaruke Marije i Josipa

Najznačajniji protagonist slikanja sa stakлом je benediktinski opat Suger von Denis (1081.-1151.). Benediktinci su tada bili glavni projektanti i graditelji sakralnih i drugih objekata. Njegova je mistika svjetla stvorila teološku osnovu za razumijevanje arhitekture. On uspoređuje otvor za svjetlo s membranom kroz koju ulazi Božansko u svijet.

Obojani komadići stakla učvršćuju se u olovna mrežišta kroz koja prodire svjetlost koja oživljuje motive oblikovane osnovnom mrežom. Slikani prostor djeluje tako poput membrane između dva posve različita prostora: prostora gdje se nalazi izvor svjetlosti i zatvorenog prostora u koji reflektira zadane motive. To je zapravo prava slika transcendentalnosti. Prozirna slika postaje simbolom transcendencije. Svojom teorijom opat Suger je doveo do procvata umjetnosti slikanja sa stakлом u gotičkom razdoblju, koje je zatim malim povlačenjem u baroknom dobu ponovno oživjelo u vrijeme historicizma i kasnije, posebice pojavom građevinskog stakla. Slikanje sa stakлом kao i na staklu doživljava svoj procvat u sakralnim prostorima.

SLIKANI PROZORI U SVETIŠTU ZAGREBAČKE KATEDRALE

Sv. Stjepan

Slikani prozori u svetištu katedrale, njih pet, izrađeni su 1845.-1849. godine u Kraljevskom zavodu "Kralj Ludvig I." u Münchenu. Središnji trodjelnji prozor (trifora) prikazuje titulara zagrebačke katedrale, Uznesenje BDM na nebo. Ponad prozora srcočiki otvori sa šesterolatičnom rozetom čine rasкоšno mrežište na način ribljeg mjeđura.

P o k r a j n i prozori su dvo-djelni (bifore) s likovima svetaca u donjem dijelu te ponad svetaca po dva medaljona s prizorima iz Isusova i Marijina života.

Lijevo od središnjeg prozora je lik sv. Stjepana Kralja, suzaštitnika zagrebačke katedrale. Ponad njegova lika u medaljonima su prizori: Zaruke BDM i Navještenje. Do njega je prozor s likovima sv.

Marka Evandelistе i sv. Demetrija, zaštitnici Đakovačke i Srijemske biskupije i Dalmacije. U medaljonima ponad tih likova Andeo javlja pastirima Rođenje Isusovo zatim je uprizorenje Rođenje BDM.

Desno od središnjeg prozora je lik sv. Ladislava Kralja, suzaštitnika katedrale i ute-mljitelja Zagrebačke nad/biskupije.

Na medaljonima u gornjem dijelu prozora prikazano je Rođenje Isusovo i Prikazanje u hramu. Do njega je prozor s likovima sv. Kvirina, biskupa i mučenika sisačkog i bl. Augusta Kažotića, zagrebačkog biskupa početkom 14. st. Ponad njihovih likova nalaze se medaljoni s prizorima Dvanaestogodišnjeg Isusa u Hramu i Marijino preminuće.

Na središnjem trodjelnom prozoru prikazano je svjetlim bojama nebesko prijestolje. U taj prostor prodiru zrake koje najavljuju Marijin dolazak pred Presveto Trostvo. Bog Otac ima ljubičasti plašt i zelenu tuniku. Krist je obučen u modru tuniku i crveni plašt sa zelenom podstavom. Zajedno drže u rukama zlatnu krunu nad Marijinom glavom, a ponad krunе lebdi Duh Sveti u obliku golubice. Bogatim lisnatom ornamentikom zlatne, žute i crvene boje, nad njima se zatvara arhitektonski nebeski prostor u obliku baldahina.

Sv. Ladislav

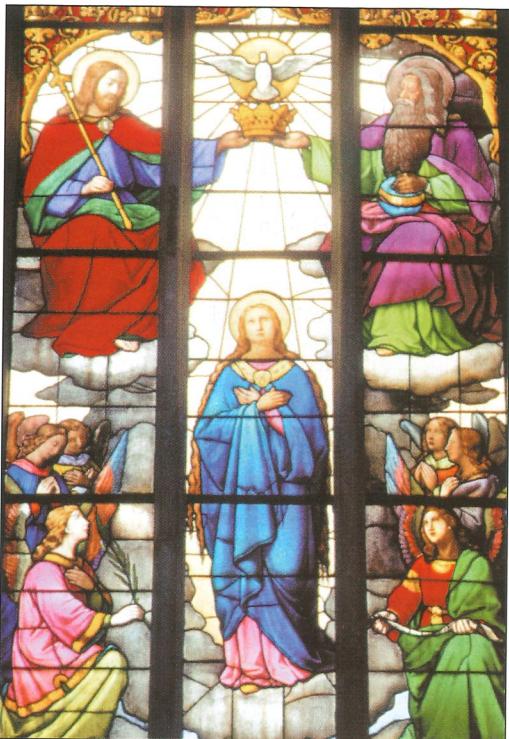
Marija, stojeći na oblaku okružena anđelima, prekriženih ruku na prsima, obučena je u modri plašt i ružičastu tuniku, čija boja se pretočila u dalmatiku lijevog anđela. Desni anđeo, u crvenoj tunici i zelenom plaštu, komunicira s lijevim. Apostoli, s dominirajućom crvenom bojom, okupljeni su oko Marijina groba iz kojeg je izrastao procvali ljiljan.

Ponad središnjeg prozora tri sročnika otvora u jednom redu, ponad kojeg je jedno veliko srce i nad tim šesterolatična rozeta, čije su latice trolisti, sve ispunjeno lisnatim i cvjetnim motivima, oblikuje gotičko mrežište na način ribljeg mjeđura.

Lijevi dvodjelni prozor u donjem dijelu prelazi u jednodjelni, čiji središnji stupić oblikuje luk. U središtu tog prostora prikazan je sv. Stjepan Kralj u bogato vezenom, krunidbe-

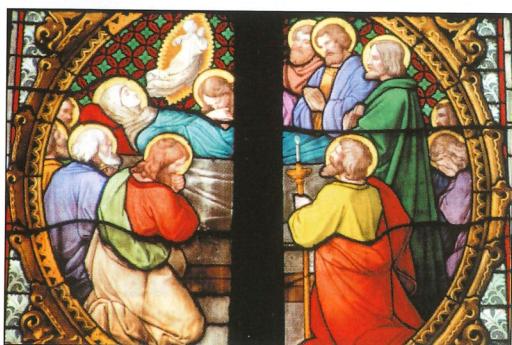
Prikazanje u hramu

Marijino Uznesenje

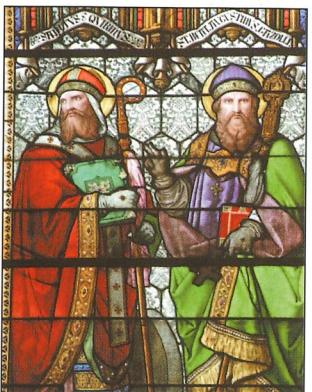

Cvjetni ukras nad oltarom sv. Petra i Pavla

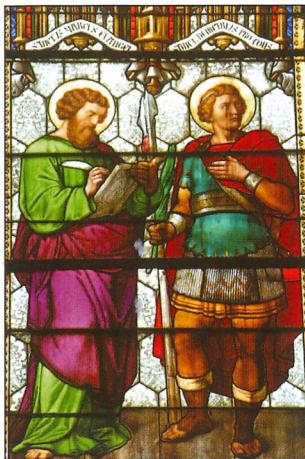

Marijino Preminuće

nom plaštu te u modroj tunici dugih rukava. Klečeći pred balustradom obim rukama pruža Mariji krunu. Na tlu su ostale kraljevske insigne: Kraljevska jabuka i žezlo, a ponad njega, u bogato ukrašenoj arhitekturi, po podlozi posutoj zlatnim zvijezdama, lebde dva anđela. Lijevi je obučen u zelenu tuniku, držeći maketu zagrebačke katedrale, a desni u crvenoj tunici, drži u ruci dvostruki

Sv. Kvirin i bl. Augustin Kažotić

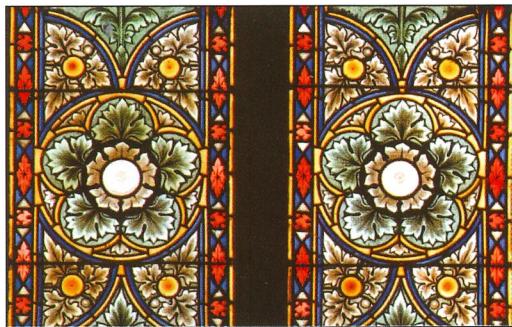

Sv. Marko i sv. Demetrije

ma. Kruna, samo donekle slična kruni sv. Stjepana, i žezlo nalaze se na jastučiću uz njega, te helebarda, njegov atribut. Ponad lika sv. Ladislava na lijevoj strani lebdi anđeo u ružičastoj odjeći. Desni anđeo obućen u albu, zelenu dalmatiku i crveni plašt u ruci drži mač. U pozadini se vidi bitka s Kumanima.

Do njega je prozor s likovima biskupa sv. Kvirina u crvenom plaštu s biskupskim štapom i misalom u ruci te mlinškim kamenom i natpisom u traci ponad njegove glave: *SANCTVS QUIRINVS*. Do njega je u zelenom plaštu bl. Augustin Kažotić s biskupskim štapom u ruci i misalom te natpisom: *BEAT. AUGUSTINUS GAZOTTI*. Sprijeda se prepoznaje i kratica: "ST.".

Vanjski prozor na suprotnoj strani prikazuje sv. Marka Evanđelistu u zelenoj tunici i ljubičastom ogrtaču pišući evanđelje s natpisom: *SANCTUS MARKUS. EVANG.* Sv. Demetrije, srijemski mučenik, prikazan je u konzulskoj odjeći s crvenim plaštem držeći koplje u

Ukras na prozoru nad sjedalima Čazmanskog kaptola

križ, kakvog mu je darovao papa Silvestar II. Liđevo u pozadini, pokraj saga vidi se katedrala u gradnji.

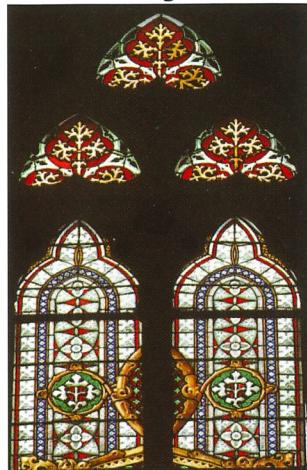
Sv. Ladislav na suprotnom prozoru kleći u crvenoj, bogato vezenoj tunici i u krunidbenom plaštu zahvaljujući Bogu i Majci Božjoj za pobjedu nad Kumanima.

desnoj ruci. Na traci ponad glave je natpis: *SANCTUS DEMETRIUS PROCONSUL*.

Na mjestu središnjeg prozora u svetištu na zidu je u doba biskupa J. Haulika visjela oltarna slika Uznesenja BDM, visoka 12 m, koju je dao naslikati biskup A. Alagović, 1832. godine. Biskup A. Alagović je dao maknuti glavni oltar iz 1632. godine, koji je bio visok do 20 m, a izrađen na mjestu izgorjelog, kojeg je dao izraditi biskup O. Thuz (1466.-1499.).

Tako je već u Thuzovo doba bio gotički prozor u svetištu zazidan, kao što je i eksper-

tiza arhitekta F. Schmidta 1878. godine dokaza-

Iznad prozora sv. Kvirina i bl. Augustina

Uz prozore je dao izraditi ki-

pove koji pred-

stavlaju "Nebe-

ski dvor" (Curia Coelestis), pred-

stavnike Starog i

Novog Zavjeta.

Također je dao

izraditi i glavni

oltar u gotičkom

stilu, koji je u po-

tresu 1880. godine bio posve uništen. Slikane

prozore je potres samo oštetio i svi su onako

u komadićima bili otpremljeni u München,

gdje su bili obnovljeni i ponovno postavljeni

na obnovljenom svetištu.

Zagrebački biskup J. Haulik je za svog

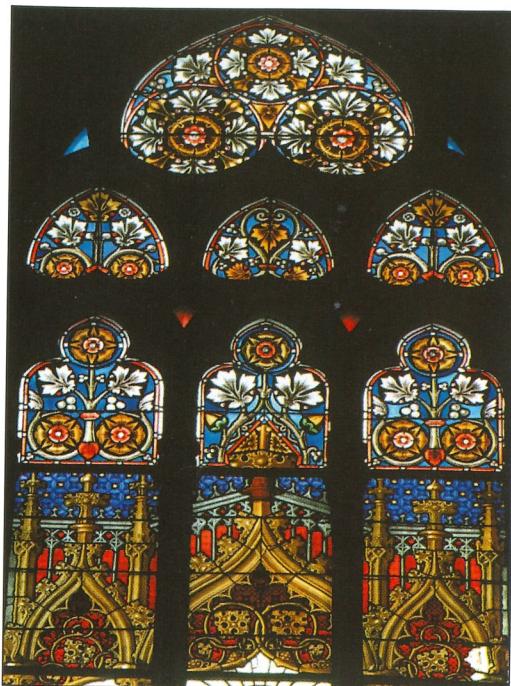
boravka u Münchenu 1842. godine posjetio

Kraljevski zavod za oslikavanje prozora "Kralj

Ludwig I." (Glasmalereianstalt König Ludwigs

Cvijet iznad oltara sv. Ćirila i Metoda

Gotičko mrežište na vrhu srednjeg prozora u svetištu

I." te je već 1843. godine izrazio želju da bi isti Zavod izradio prozore i za zagrebačku katedralu. Odmah su odabrane teme u suradnji s inspektorom Zavoda Maxom E. Ainmillerom. Predložak za središnji prozor u katedrali bila je slika u crkvi Marije Pomoćnice u tadašnjem predgrađu Münchena u Auu. U istom Zavodu je od 1833. djelovao i slikar Joseph Ziegler, koji je bio naslikao i sliku Marijina Uznesenja po narudžbi biskupa A. Alagovića, čija se kompozicija očituje i na slikanom prozoru. Inspektor Zavoda se zatim bio dogovorio s umjetničkim voditeljem, slikarom Heinrichom Maria von Hesseom te je odgovoren biskupu J. Hauliku da je Zavod sa zadovoljstvom spremjan prihvatiće izvedbu predloženih radova. Određeno je zatim i vrijeme izvedbe tako da bi se prve godine izradili prozori s likovima kraljeva, druge godine središnji prozor s Marijinim likom i treće godine vanjski prozori. Nymphenburška manufaktura porculana, kojoj je bio podređen spomenuti Zavod, nastavili su mjerjenje na zagrebačkoj katedrali, a istovremeno su proširivali i svoju radionicu zbog čega nisu mogli odmah početi s izvođenjem. U to vrijeme se izrađivao i gla-

vni oltar u zagrebačkoj katedrali, kojeg je radio kipar Anselmo Sickinger. Godine 1846. se ponovno selila radionica u Münchenu zbog čega je bila odgođena izvedba središnjeg prozora, premda je u katedrali bilo sve spremno za njegov postav. Prozori u svetištu su bili dovršeni i postavljeni do 1849. godine.

PROZORI U JUŽNOJ LAĐI

Kako su se krajem 19. stoljeća vršile pripreme za 800. obljetnicu Zagrebačke nadbiskupije, kanilo se temeljito obnoviti zagrebačku katedralu. Bečki arhitekt Friedrich Schmidt istražio je i proučio temelje i konstrukciju katedrale te je 1878. godine izradio nacrte kojima bi se obnovila u njenom prvotnom, gotičkom stilu. Schmidtovi nacrti su bili izloženi u tadašnjem Narodnom domu gdje ih je razgledalo građanstvo i općinstvo. Program obnove obuhvatio je i uređenje prozora u pokrajnim lađama, budući da su oni bili do polovice zazidani. Kako su nacrti bili prihvaćeni, F. Schmidt je izvedbu povjerio svom najvrlijem učeniku, arhitektu H. Bolléu. U međuvremenu se dogodio potres 1880. godine, te su stručnjaci hvalili sretnu okolnost na započetoj obnovi katedrale jer je time bila spašena od još veće štete.

U međuvremenu je arhitekt H. Bollé sa suradnicima utemeljio Obrtnu školu gdje se osim obnove katedrale radilo i na pripremanju mnogih izložbi u Zagrebu i u inozemstvu. Cijela Hrvatska je bila u kulturnom gibanju, posebice nakon objelodanjene Okružnice zagrebačkog biskupa M. Vrhovca, od 26. lipnja 1813. godine, o prikupljanju narodnog blaga, kojeg je sačuvao vjeran puk.

To se odrazilo i na projektiranju novih objekata kao i oblikovanju institucija koje su se brinule za takve vrijednosti. Tako

Ukrasni motiv na prozoru kod oltara sv. Josipa

su odlučili da se prozori u pokrajnjim lađama oslikaju s narodnim motivima.

I dok su se u Münchenu obnavljali slika-ni prozori iz svetišta, u "Carl Geyling's Erben" u Beču i u "Tiroler Glasmalerei und Ca-thedralglas-Hütte" u Innsbrucku, "tkali" su se novi prozori.

U južnoj ladi ima osam prozora, a u sjevernoj šest. U apsidama pokrajnih lađa i još neki su bili dovršeni do 1885. godine, kad je katedrala bila sposobljena za bogoslužje. Odbor za obnovu katedrale je zatim bio pozvao i hrvatsko plemstvo da sudjeluju svojim darovima osim zagrebačkih nadbiskupa, Prvo-stolnog kaptola i vjernika, pa su tako svojim odazivom uljepšali i ubrzali njezinu obnovu.

1.-2. U apsidi južne lađe dva su dvodjelna prozora, bifore, čije metalne šipke dijele prozore u sedam polja s motivima rozetica ispunjene bogatim lisnatim dekoracijama. Tu jutarnje sunce najavljuje svoju raskošnu svjetlost, pa su boje nježne. Poviše bifora su velike peterolatične rozete.

3. Ponad sjedala Čazmanskog kaptola je dvodjelni prozor, bifora, sa sedam polja. Središte svakog polja čini zlatna kružnica u kojoj je peterolatična rozeta zelene boje. Pojedina latica ima oblik trolista. U donjim poljima je zaštitnik donatora, sv. Eduard sa zazivom: *ST. EDUARDE/ORA PRO NOBIS*, obiteljski grb kanonika Eduarda Talliana de Vizeka (1816.-1899.) i natpis: *ANNO DOMINI/1897, 14. MAI*. Grbovi na prozorima sa svojim bogatim dekorativnim okvirima reproducirani su u Kalendaru za 2004. godinu, u izdanju Odbora za obnovu katedrale. Na vrhu je peterolatična rozeta.

4. Ponad oltara sv. Luke je četverodjelni prozor, kvadrifora, sa po sedam polja. Motivi

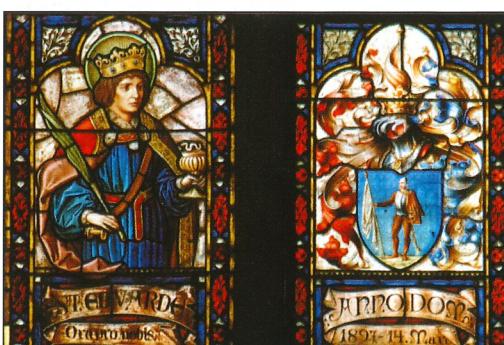

Dar kardinala Josipa Mihalovića

su crveni i modri rombični cvjetići. Međuprostori su stilizirani lisnatim i geometrijskim dekoracijama. Dijelovi prozora završavaju tro-lisnim vrhom i gotičkim mrežištem s peterolatičnom rozetom. Na donjim poljima su podaci donatora s nadbiskupovim grbom: *JO-SIP/ KARDINAL/ MIHALOVIĆ/ NADBISKUP/ ZAGREBAČKI/1885*

5. Dvodjelni prozor, bifora, ponad južnog ulaza, ima 14 polja. Središnji motiv je zeleni romb na bijeloj podlozi. Romb je uokviren žutom linijom koja je svezana poput snoplja crvenom trakom. S nutarnje strane žute linije oblikuju križ kojem je u krištu osmerolatična rozeta. Nutarnji međuprostor romba ispunjen je s motivom tulipana s čaškom okre-nutom prema rozeti. Na vrhu je sročlik otvor gdje su na crvenoj podlozi dva zelena lista bršljana. Na donjim poljima su obiteljski grbovi donatora i natpisi: *COMES CAROLUS KHUEN/ HEDERVARY DE HEDERVAR/ BANUS CROATIAE, SLAV. ET DALMATIAE*. Na desnoj strani: *UXOR: COMITISSA MARGARETA/ NATA TELEKI DE ESEK*.

6. Prozor-bifora ponad oltara sv. Jeronima ima 14 polja. Glavni motiv čine tri poveza-

Darovalo kanonik Eduard Tallian

Grb bana Khuen Hedervarya i supruge

Grbovi bana Raucha i supruge

na crvena kvadratića, dijagonalno postavljena. U središtu kvadrata je vijenac od po četiri trolista zelene boje. Na tamnoj podlozi u središtu je zeleni križić s četverolatičnom rozeticom u križištu. Na vrhu bifore je srcoliki otvor. Na zelenoj podlozi su dva žuta irisa i crveni cvijet u bijelom krugu. U donjim poljima su obiteljski grbovi donatora s natpisima: *EX VOTIS EXCELLENTISSIMI LIBERI BARONIS LEVINI RAUCH* i na desnoj strani: *ET CONSORTIS ANTONIAE NATAE COMITISSAE SERMAGE*.

7. Prozor-bifora ponad oltara sv. Križa s po 14 polja. Središnji motivi su bijeli i šesteročki ispunjeni simbolima Muke Kristove: čekić, kocke, spužva, križ, klijesta, trstika, bičevi, stup za bičevanje, čavli, trnov vijenac, Veronikin rubac, kalež, pijetao, uže, tablica s natpisom i vrh koplja. Na donjim poljima je natpis: *DAROVALI PREBENDARI PRVOSTOLNE CRKVE ZAGREBAČKE: MIJO KOŠČEC, IVAN TKALCIĆ, STJEPAN RIHTARIĆ, ANTUN STAREC, JOSIP PAŽUR, FRANJO KOSTANJEVAC, IVAN PLIVARIĆ*,

Veronikin rubac

Trnova kruna

IGNJAT CANJUGA, FRANJO VOJAKOVIC I DR. MATO MATINA, GODINE 1885.

8. Trodjelni prozor-trifora, ponad oltara Majke Božje, ukrašen je s po tri spojena romba žutih i crvenih stranica čiji vrhovi zatvaraju žute kvadratiće u kojima su stilizirani četveročlisti. Rombovi su ispunjeni modrim šesterolisnim rozetama. Na vrhu je otvor poput plamtećeg sunca, bijele i modre boje. U donjem srednjem polju čitamo: *ODBOR U PROSLAVU PEDESETOGODIŠNICE SVEĆENIKOVANJA NJEGOVE UZORITOSTI KARDINALA NADBISKUPA ZAGREBAČKOGA JOSIPA MIHALOVIĆA/ 1886.*

PROZORI U SJEVERNOJ LAĐI

U sjevernoj lađi su sve dvodjelni prozori ili bifore s različitim brojem polja, što znači i različite visine.

1.-2. U apsidi sjeverne lađe nalaze se dva prozora, s po osam polja, sličnih motiva, no ipak različiti, bogato ukrašeni lisnatim i geometrijskim motivima, vrlo nježnih boja. Mrežišta ponad bifora čine otvore u obliku križeva koji su također ispunjeni stiliziranim lisnatim i geometrijskim ukrasima.

3. Prozor ponad sjevernih vrata ima 13 polja. Središnji motivi su stilizirani modri i žuti rombi sa žutim crtama vezane u svežnjič crvenom vezicom. Nutarnje žute crte oblikuju u rombu križ. Plave crte presijecaju romb u četiri polja koja su ispunjena tulipanima. Vrh prozora čini srcoliki otvor unutar dva luka bifore, a iz srca proizlazi krug. Srcoliki lik ima modru podlogu s dva četverolisna bijela cvijeta koji proizlaze iz rastuće biljke sa žutim listovima, a u sredini je žuti cvijet. U krugu ponad srca je peterolatični cvijet sa crvenim krugom u središtu. Na donjim poljima je obiteljski grb s natpisom: *DAROVAO/ PREUZVIŠENI/ GOSPODIN GROF/ LADISLAV/ PEJAČEVIĆ/ 1885.*

4. Prozor ponad oltara sv. Josipa ima 14 polja. Ukršten je mrežom crvenih rombova, dijagonalno postavljenih po tri, koji su ispunjeni bijelim cvjetnim vijencima s križem zelene boje u sredini. Valoviti završetak bifore ima nastavak u obliku kugle na dršku. Krug je ispunjen osmerokrakom zvijezdom zelenih krakova s ružičastim kružićima u središtu i bijelim srcima između krakova. U srcolikom vrhu su bijele i žute narcise u vazi. U donjem

Grb bana Ladislava Pejačevića

dijelu je natpis: *DAROVALI/ DRAGUTIN GROF ELTZ/ VLASTELIN VUKOVARSKI I SUPRUGA/ LUDOVika ROĐENA GROFICA/ PEJAČEVIĆ VIROVITIČKA, GOD. 1886.*

5. Prozor ponad oltara sv. Ćirila i Metoda s po 12 polja koja su ispunjena mrežom modrih rombova i bijelih križeva. Središnji rombovi ispunjeni su okomito postavljenim listovima platana na žutoj podlozi, a vanjski redovi rombova sa cvjetnim vjenčićima. Srcoliki otvor ima ružičastu podlogu sa suncokretom u vazi.

Grbovi obitelji Eltz

Darobitelji grofova Draškovića

Darobitelji grofova Draškovića

Grbovi obitelji Drašković

Srcoliki otvor je povezan s kuglastim završetkom bifore u kojem je trostruki vijenac, bijele, zelene i crvene boje. U donjim poljima su obiteljski grbovi s natpisom: DAR OBITELJI GROFOVA DRAŠKOVIĆ.

6. Prozor ponad oltara sv. Petra i Pavla s 14 polja koja su ispunjena mrežom rombova sa stranicama crvene, bijele i zelene boje, a u modrim poljima su šesterolatične rozete. Povrh bifore je srcoliki otvor sa crvenom podlogom i na njoj cvjetni bokor tratinčica. Srce je spojeno s kuglastim plamenom na bifori koji je ispunjen peterolatičnim bijelim cvijetom. Donji dio prozora sadrži popis članova arhitektonskog ateliera, kipara, klesara i obrtnika na obnovi zagrebačke katedrale, te umjetničke radionice u Beču i Innsbrucku u kojima su prozori izrađeni. Neka su imena nečitljiva zbog oštećenja prozora u vrijeme bombardiranja Zagreba 1944. godine. *Klesari: Arten Martin, Čuk Antun, Dolžan Ivan, Dolžan Jakov, Grund Franjo, Gregurić Franjo, Mladjan Todor, Pogačar Josip (oštećenje od bombe);*

Kipari: Erichsen Kristian, Flora Bogomir, Frasineli Josip, Marega Jakov, Vuk Antun, Franz Vatroslav, poslovoda.

Obrtnici: Arnhold Ivan, tesar; Budicki Ivan, stolar; Alnussen Ican, slikar; Hennel Đuro, bravar; Kürker Miroslav, stolar; Jokus Otto, st., tesar; Lentz Đuro, kotlar; Markus Skender, limar; Mayer Vatroslav, dobavljač kamena; Marschall Andrija, staklar; Mesić Antun, bravar; Morak Dragutin, kipar; Oblak Ivan, stolar; Turk Franjo, pojasar; Schlumf Edmund, rešetar; Šeremeta Josip, stolar; Virt Antun, tesar; Ahri Dragutin, ličilac; Wagmeister Slavoljub, pozlatar. Zavod za slikanje na staklu "Carl Geyling's Erben" u Beču i "Tiroler Glasmalerei und Cathedralglas-Hütte" u Innsbrucku.

Hermann Bollé i suradnici

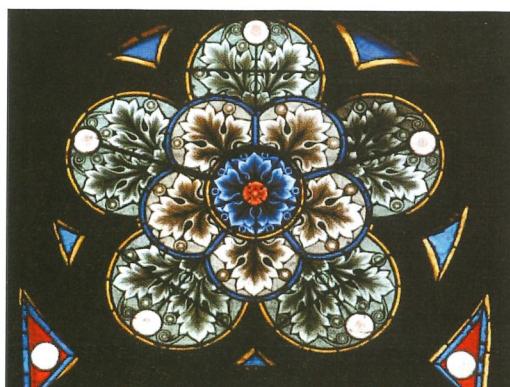
Članovi arhitektonskog ateliera: Pilar Martin, Vuksan Miroslav, Patriarch Slavoljub, ml., Greiner Dragutin, poslovođa gradnje, od 1. 5. 1886. Klasseg Ferdo, poslovođa do 30. 4. 1886., Hektor pl. Eckhel, Hermann Bollé.

Na katedrali je radilo mnogo umjetnika od prvih početaka do velike obnove, ali su im imena ostala nepoznata. Zato je dosjetljivost Odbora u velikoj obnovi tim vrednija, jer je dokumentirala barem veći dio umjetnika i majstora koji su je obnavljali.

Vanjski izgled katedrale je čitava jedna kamena čipka posebice s njezinom središnjom

rozetom, promjera 5,50 m, na glavnem pročelju, do 1880. također zazidana. Obnovljena je u svom izvornom, gotičkom stilu, 1888. godine. Velika prozorska ruža oblikovana je od šest okruglih "latica" i središnjom jezgrom u stilu istih latica. Latice oblikuju stilizirani kvadrat s lišćem. Klesarskom tehnikom postignut je kameni mrežasti oblik, poput čipke, zaузimajući središnji prostor od 108 metara visokih zvonika. Tu je kamenorezačka umjetnost u kombinaciji sa staklom u boji postigla svoje savršenstvo omogućivši igru najspljonijih kamenih oblika od pune plastike do tankih prutića. U toj igri prepleta, rozeta naglašava glavnu os gradićine povrh figuralnog portala katedrale. Nad rozetom su još tri vitke bifore koje završavaju s po jednom četverolatičnom rozetom.

Zagrebačka katedrala je simbol Hrvatskog naroda. Na njoj su se odrazili vjekovi i povijest čitavog Hrvatskog naroda jer je iz teških trenutaka izlazila sve ljepša poput feniksa iz pepela. Velikom obnovom 19./20. stoljeća na njoj su se odrazila sva pravila tadašnjeg stila kojim se polikromija isijava s poda, sa zidova, s prozora i krova u funkciji isticanja konstruktivnih dijelova arhitekture.

Jedna od rozeta

ZBIVANJA U KATEDRALI U 2003. GODINI

29. siječnja - zagrebačku katedralu je posjetila supruga predsjednika Vlade Republike Rumunjske gospoda **Daniela Nastase**. U pratnju je bila supruga predsjednika Vlade RH Dijana Pleština i supruga rumunjskog veleposlanika u Hrvatskoj Ileane Dinuću. Nakon upoznavanja s povijesnim događanjima katedrale i umjetničkim vrijednostima prvostolnice gošća iz Bukurešta s pratnjom bila je na grobu blaženoga kardinala Alojzija Stepinca. Gospođa Daniela Nastase je profesorica sociologije i uz zanimanje za bl. Alojzija Stepinca, Zrinskog i Frankopana te bana Jelačića, posebno se zanimala za ekumenizam i pitala hoće li doći do sjedinjenja. Rekla je da ekumenizam u Rumunjskoj ima mnogo simpatizera i pristaša, ali i da u vrhovima crkve postoji izvjestan bojazan i strah da ne bi katolička crkva sve stavila pod svoju kapu. Ima i onih koji se tome rugaju. S osobitim zanimanjem gošća iz Rumunjske s pratnjom zadržala se u razgledavanju bogatih sadržaja riznice zagrebačke katedrale.

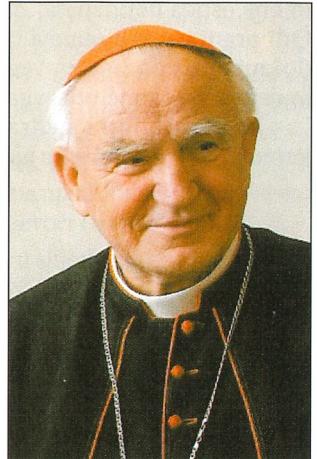
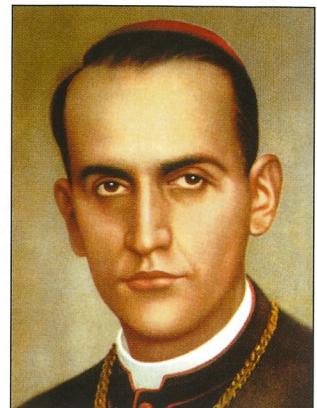
1. veljače - ing. Fedor Šverko vlasnik tvrtke «Studio mosaico» iz Kastva kraj Rijeke darovao je katedrali vrijedan **novi mozaik**. Novi je mozaik sastavljen više od 30.000 (trideset tisuća) kameničića, postavljen je u podnože oltara sv. Ćirila i Metoda u sjevernoj lađi prvostolnice. Zahvaljujući tom daru sada je i posljednji oltar u bočnim lađama dobio u podnožju skladan i prikladan mozaik.

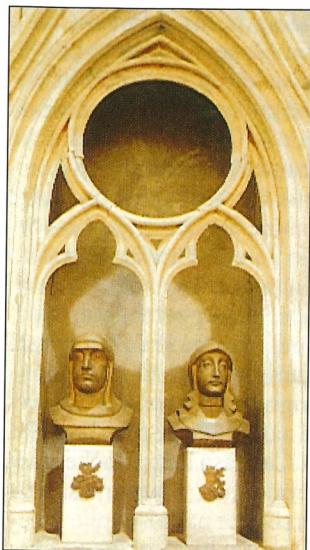
5. veljače – u službenom posjetu Republici Hrvatskoj boravio je ministar vanjskih poslova Republike Mađarske Nj. E. **Laszlo Kovacs**. U sklopu predviđenog programa bora-

vka ministra, diplomatski protokol Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske organizirao je razgledavanje zagrebačke katedrale i riznice.

10. veljače – svečano je proslavljen blagdan blaženog Alojzija Stepinca, zagrebačkog nadbiskupa, kardinala i mučenika. Na njegovu grobu cijelog dana izmjenjivali su se štovatelji i molitelji kako iz Zagreba tako iz drugih mjesta širom domovine. Na večernjoj proslavi okupilo se toliko mnoštvo vjernika da svi nisu mogli stati u prvostolnicu. Svečano slavlje predvodio je nadbiskup Josip Bozanić u koncelebraciji s papinskim nuncijem, vojnim Ordinarijem i pomoćnim biskupima te velikim brojem svećenika.

11. ožujka – navršila se godišnjica smrti nadbiskupa i kardinala **Franje Kuharića**, velikan Katoličke Crkve u Hrvatskoj i hrvatskog naroda. U povodu te obljetnice održan je 9. ožujka simpozij u svečanoj dvorani na Šalati u Dječačkom sjemeništu o djelu pokojnika, a u katedrali na sam dan održano bogoslužje uz prisutnost velikog broja biskupa, svećenika i još većeg broja vjernika.

29. travnja – u svečanoj gardijskoj prtnji položeni su vijenci u čast Petra Zrinskog i Franje Krste Frankopana, koji su 30. travnja 1671. pogubljeni u Bečkom Novom Mjestu. Vijence su položili nadvojvoda Otto von Habsburg u prtnji supruge Regine, zatim zamjenica veleposlanika Republike Austrije i opunomoćena ministrica Ursula Fahringer, prva tajnica i zamjenica veleposlanika Republike Turske Sibel Erkan, zamjenik Mađarskog veleposlanika Ferenc Kekesi i medimurski župan Branko Levačić.

Uz načinost pomoćnog biskupa Josipa Mrzljaka, kustosa katedrale mons. Josipa Klarića te nazočnost više svećenika, časnih sestara i brojnih gostiju iz Međimurja u ceremoniji i svečanoj prtnji prigodom polaganja vijenaca sudjelovala je Zrinska garda iz Čakovca, koja se prvi put predstavila u Zagrebu, zatim Varaždinska građanska garda, Požeška garda, Dubrovački trombunjeri, Keglevičeva straža iz Kostela i Husarsko društvo iz Pečehu.

Nakon polaganja vijenaca u čast Zrinskog i Frankopanu uz njihovu poruku «*Navik on živi ki zgine pošteno*», ugledni gosti obišli su katedralu i njezine znamenitosti, a posebno su se zadržali na grobu bl. Alojzija Stepinca i kardinala Franje Kuharića. Svečanost polaganja vijenaca i prolaz kroz špalir povijesnih garda u katedrali pratila je orguljska svirka prof. Hvalimire Bledsnajder.

U čast visokim gostima ispred katedrale priređen je kulturni program u kojem su o temi Zrinskih sudjelovale djevojke iz Hrvatske i Mađarske, te dio puhačkog orkestra hrvatske vojske.

14. lipnja – zagrebački nadbiskup Josip Bozanić zaredio je 14. lipnja u zagrebačkoj prvostolnici devet novih svećenika i trojicu novih đakona. Uz župnike, rodbinu i prijatelje ređenika svečanom činu prisustvovao je velik

broj vjernika. Šestorica su zaređeni za zagrebačku nadbiskupiju a ostali su članovi redovničkih zajednica.

16. lipnja – stavljen je u funkciju protupožarni sustav zagrebačke katedrale. Činu otvorenja prisustvovali su članovi zagrebačke gradske vlasti na čelu s dogradonačelnikom Milanom Bandićem, crkveni predstavnici, članovi Odbora za obnovu katedrale i članovi Stručnog nadzora. Prisustvovali su projektanti, izvođači i donatori.

27. lipnja – u 11 sati u sakristiji katedrale održana je mala svečanost, koju je organizirala Hrvatska pošta prigodom predstavljanja prigodne poštanske marke «Plašt hrvatsko-ugarskog kralja Ladislava, XI. st.», koja je izdana u zajedničkom izdanju s Poštom Mađarske.

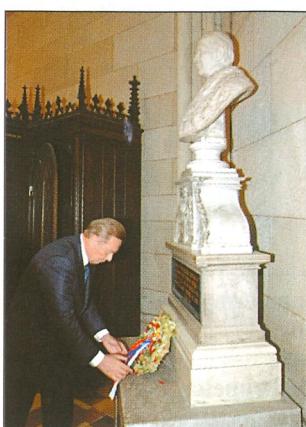
24. rujna – sestre Kćeri Milosrda, duhovne kćeri bl. Marije Propetog Isusa Petković na euharistijskom slavlju izrekle su svoj veliki «Te Deum» (Zahvalnicu) za proglašenje blaženom njihove duhovne Majke. Svečano slavlje predvodio je nadbiskup Josip Bozanić u koncelebraciji s većim brojem svećenika. Tom prigodom sestre su u katedrali priredile izložbu o životu i djelu blažene Marije od Propetog Isusa, koju je kroz nekoliko dana razgledao velik broj ljudi.

27. rujna – zagrebački nadbiskup mons. Josip Bozanić predvodio je zahvalno misno slavlje u povodu domovinske proslave kanonizacije Marije De Mattias, utemeljiteljice reda

sestara Klanjateljica Krvi Kristove. Marija De Mattias je rođena 4. veljače 1805. u Italiji a 1834. je osnovala družbu Klanjateljica Krvi Kristove. Umrla je 20. kolovoza 1866. u Rimu. Na temelju čuda, koje se dogodilo u Hrvatskoj papa Ivan Pavao II. proglašio ju je 18. svibnja 2003. svetom.

1. listopada – došli su iz Slovenije svećenici dekanata Trebnje. Posjetili su katedralu, razgledali spomen muzej bl. Alojzija Stepinca a zatim otputovali u Hrvatsko nacionalno svetište Majke Božje Bistričke.

2. listopada – **Predsjednik Slovačke Rudolf Schuster sa suprugom** u sklopu svog posjeta Hrvatskoj razgledao je znamenitosti Zagreba i posjetio katedralu. U katedrali se zadržao na zapisu ispisanim na glagoljici i želio znati njegov sadržaj. Zaustavio

se pred oltarom Majke Božje i upitao: »Smijem li i ja zapaliti svijeću?» Svjeće su zapalili i on i supruga. – Visoki gost je pokazao veliko zanimanje za povijest katedrale, za Zrinskog i Frankopana, za bl. Alojzija Stepinca, a na grobu i pred poprsjem nadbiskupa Haulika, koji je rodom iz Slovačke, položio je vjenac. Posebno se zaustavio pred slikom sv. Marka Križevčanina i prisjetio se proslave proglašenja svetim te je tom prilikom priupitao za zdravlje sv. Oca Pape.

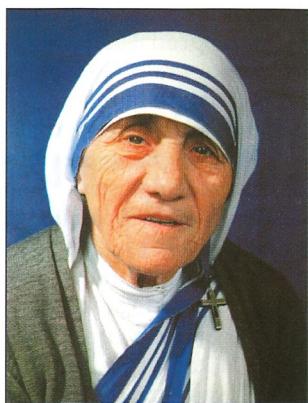
9. listopada – u katedrali služena je misa zahvalnica kao završnica proslave **70. obljetnice Caritasa zagrebačke nadbiskupije**. Misu zahvalnicu predvodio je zagrebački nadbiskup mons. Josip Bozanić. U koncelebraciji je

bio varaždinski biskup mons. Marko Culej, pomoći biskup mons. Josip Mrzljak te 23 svećenika, od kojih su neki bili iz drugih biskupija. Pozdravnu riječ nadbiskupu i prisutnima izrekao je predsjednik Caritasa zagrebačke nadbiskupije mr. Tomo Petrić. Među prisutnima je bio predsjednik Hrvatskog Sabora gosp. Zlatko Tomčić. Prisutne je pozdravila i ravnateljica Caritasa gđa Jelena Brajša. U misno slavlje su bili uključeni i dragovoljci župnih Caritasa, osobe s posebnim potrebama, predstavnici brojnih obitelji i djeca koja su odrasla u Caritasovim kućama, prinoseći simbolične darove i moleći prigodne zazive. Ovom svečanom liturgijom završena je proslava 70. obljetnice osnutka Caritasa zagrebačke nadbiskupije koji svoj rođendan povezuje sa Statutom Caritasa zagrebačke nadbiskupije kojeg je 1933. godine na poticaj bl. Alojzija Stepinca donio nadbiskup Antun Bauer. Prije ove zaključne proslave održana su slavlja u više župa zagrebačke nadbiskupije.

24. listopada – održana je svečana akademija u čast imenovanja kardinalom mons. **JOSIPA BOZANIĆA**.

25. listopada – bila je svečana koncelebracija brojnih kardinala, biskupa, svećenika uz učešće velikog mnoštva vjernika, koji su došli pozdraviti novog kardinala.

22. studenoga – u zagrebačkoj katedrali slavljena je misa zahvalnica povidom proglašenja blaženom **Majke Terezije**, koju je 19. listopada 2003. proglašio blaženom papa Ivan Pavao II. na trgu sv. Petra u Rimu. Uz izložene relikvije blaženice misu je predvodio pomoći zagrebački biskup mons. Vlado Košić. U koncelebraciji je bio i o. Brian Kolodiechuk, postulator kauze. Uz Misionarke ljubavi, sestre koje je osnovala bl. Majka Terezija, na misi je sudjelovao velik broj vjernika i štovatelja nove blaženice. U uvodnoj riječi postulator je rekao da je kroz postupak beatifikacije prikupljeno više od 35.000 stranica svjedočanstava koja su Svetoj Stolici i papi Ivanu

Pavlu II. bila dostatna da Majku Tereziju 6 godina od početka postupka beatifikacije, proglaši blaženom.

15. prosinca – služena je misa zahvalnica na završetku postupka beatifikacije i u očekivanju proglašenja blaženima službenica Božjih sestara reda Kćeri Božje ljubavi – t.zv. **Drinskih mučenica**. To su s. Jula Ivanišević (r. 1893.), s. Berchmana Leidenix (r. 1855.), s. Krizina Bojanc (r. 1885.), s. Antonija Fabjan (r. 1907.) i s. Bernardeta Banja (r. 1912.). One su se 15. prosinca 1941. u obrani dostojanstva i zavjetovane čistoće otrole iz ruku vojnika i

jedna za drugom skočile kroz prozor. Nakon toga su ih četnici usmrtili noževima i bacili u rijeku Drinu. - Koncelebriranu misu zahvalnicu služio je preč. Mijo Gabrić, dekan Zbora prebendara prвostolne crkve zagrebačke, uz učešće više svećenika.

ZDRAVSTVENA USTANOVA ZA NJEGU I REHABILITACIJU

ZORICA

1993

10 godina našeg postojanja i Vašeg zadovoljstva!!!

- ZDRAVSTVENA NJEGA U KUĆI
- REHABILITACIJA I FIZIKALNA TERAPIJA U KUĆI I ORDINACIJI
Branimirova 53, tel./fax: 01 / 455-4-127, 455-3-331, 455-3-227

Šifra ustanove 0514 05148

U hitnosti: 098 / 388-564 (098 / 388-563)

CENTAR ZA POMOĆ I NJEGU

ZANI

SANITETSKI PRIJEVOZ

PREVOZIMO NEPOKRETNE I TEŠKO POKRETNE OSOBE
POMOĆ I NJEGA U KUĆI (KUĆNI POSLOVI, ODRŽAVANJE, ČIŠĆENJE)
SMJEŠTAJ U DOMU - GRAČANI

NOVOUREĐENI OBJEKT UZ STRUČNI MEDICINSKI NADZOR 24h

U HITNOSTI 098 / 388 - 564 (098 / 338 - 563)

RADNIM DANOM 07-15 SATI: tel./fax: 01/455-6-152

01 / 455-4-127, 01 / 455-3-331, 01 / 455-3-227

e-mail: zorica@zu-zorica.hr; www.zu-zorica.hr

DAROVATELJI ZA OBNOVU KATEDRALE u 2003. godini

ANTE GRUP d.o.o., Zagreb
 Zora Antić, Zagreb
 Antonija Augustinović, Zagreb
 Miroslava Augustinović, Zagreb
 AUTO REMETINEC D.D., Zagreb
 AUTO MAKSIMIR D.D., Zagreb
 AUTO MOTO NAUTIKA d.o.o., Zagreb
 AUTO SERVIS-ZAGREB d.o.o., Zagreb
 AUTO-JURKOVIĆ d.o.o., Zagreb
 AUTOMEHANIKA SERVISI, Zagreb
 AUTOSTIL 93 d.o.o., Zagreb
 AUTOWIL d.o.o., Zagreb
 B.A.M.T. d.o.o., Zagreb
 Ana Babić, Zagreb
 Dr Vladimir Babuš, Zagreb
 Franjo Bačan, Varaždin
 Dragica Bačićek, Zagreb
 Marija Badar, Zagreb
 Ljudevit Bagladi, Zagreb
 Viktorija Baković, Zagreb
 Ivan Balog, Donja Dubrava
 Janko Banjedvorec, Samobor
 Obitelj Baran, Zagreb
 Nedjeljka Barbarić, Dugo Selo
 Marijan Barić, Šempas, Slovenija
 Valter Barić, Zagreb
 Jean-Marie Barin-Turica, Seraing, Belgija
 Dora Baron, Zagreb
 Miroljub Bevanda, Zagreb
 BIBLOS d.o.o., Zagreb
 Mr Biserka Bingula, Jastrebarsko
 Franjo Biškup, Varaždin
 Josip Bobaš, Zagreb
 Tonka Bogeljić, Ploče
 BORNA-TRGOVINA d.o.o., Zagreb
 Mario Borošak, Zagreb
 Milka Bosanac, Zagreb
 BOVJE TRUMBETAŠ FRANJO, Zagreb
 Iva Brajković, Zagreb
 Ivan Briski, Zagreb
 Bruno Brlek, Zagreb
 Marija Brlek, Zagreb
 Nada Brozinčević, Zagreb
 Zlatko Brozinčević, Zagreb
 Zdravka i Lenka Buhač, Ludenham, Australija

Ivan Buneta, Novi Vinodolski
 Tomislav Capan, Zagreb
 CB-MOBIL d.o.o., Zagreb
 CEMA – Centar za marketing, d.o.o., Zagreb
 CENTAR ZA KULTURU I OBRAZOVANJE,
 Zagreb
 CENTAR ZA VOZILA HRVATSKE, Zagreb
 CHROMOS AGRO D.D., Zagreb
 Damir Chwalowsky, Zagreb
 Košarkaški klub CIBONA, Zagreb
 CIGLANE-ZAGREB D.D., Zagreb
 Milica Cimermančić, Zagreb
 CPZ-CENTAR ZA PATENTE, Zagreb
 Barbara Crnекović, Zagreb
 Jelena Crnković, Zagreb
 Marija Crnković, Zagreb
 Julija Crnjaković, Zagreb
 HRV. KATOLIČKA ŽUPA VANCOUVER,
 Kanada
 HRVATSKA ŽUPA EDMONTON, Kanada
 Marko Cvetičanin, Zagreb
 Stjepan Cvitković, Novi Vinodolski
 Maja Čataj-Medenjak, Zagreb
 MAXI POKER – Katarina Čehulić, Zagreb
 Ana Čolak, Zagreb
 Pepa Čorak, Zagreb
 Marijan Čuić, Vinkovci
 DAMAT-TRGOVINA d.o.o., Zagreb
 Ilijा Dilber, Zagreb
 Stjepan Dilber, Zagreb
 DINATRONIC d.o.o., Vrbovec
 Djecji vrtić DUGA, Zagreb
 Djecji vrtić KRIJESNICE, Zagreb
 Djecji vrtić SAVICA, Zagreb
 Djecji vrtić SIGET, Zagreb
 Djecji vrtić TATJANE MARINIĆ, Zagreb
 Djecji vrtić VRAPČE, Zagreb
 Dječatnici HRVATSKE POŠTE, Zagreb
 Dubravka Dobša, Zagreb
 DOM ZDRAVLJA SAMOBOR, Samobor
 Jula Domazetović, Zapolje
 Ivan Domislović, Gornji Kučan
 Renata Došen, Zagreb
 Ankica Dragičević, Zagreb
 Mladen Dragić, Zagreb

Manda Dujmović, Zagreb
 Zlatko Dumbović, Zagreb
 Kata Đimšita, Zagreb
 Slavica Đotlo, INVIL, Švicarska
 ECOS TRGOVINA d.o.o., Zagreb
 EKOTOURS d.o.o., Zagreb
 ELUMATEC d.o.o., Zagreb
 ESTETIC UVEMA D.D., Zagreb
 Mirela Eškinja, Zagreb
 EURO BENZ d.o.o., Zagreb
 EURO-PETROL, d.o.o., Dugo Selo
 EX AGENCIJA, Zagreb
 Petar Fabijanić, Rijeka
 Krešimir Ferinac – STUDIO DESIGN,
 Varaždin
 Ivka Fijačko, Zagreb
 Zdravko Filipi, Zagreb
 Ana Filipović, Sveti Ivan Zelina
 Obitelj Franjić, Zagreb
 Barbara Gajdek, Zagreb
 GATING-92 d.o.o., Zaprešić
 Marica Gavran, Zagreb
 Duje Gilić, Makarska
 Zlata i Duje Gilić, Makarska
 Gimnazija dra IVANA KRANJČEVA,
 Durđevac
 Jure Glasnović, Zagreb
 Ivan Glavaš, Zagreb
 Boris Goljevšček – «TERMONT», Zagreb
 Josip Gorički - PRERADA PLASTIČNIH
 MASA, Zagreb
 GOSPODARSKI LIST, Zagreb
 GRADSKO KOMUNALNO STAMBENO
 GOSPODARSTVO d.o.o., Zagreb
 Perka Grgić, Linz, Austrija
 Mijat Grgić, Linz, Austrija
 GUMITEHNIKA, Zagreb
 Nikola Hađasija, Bjelovar
 Stjepan Hajdinjak, Sesvetski Kraljevec
 Ivica Hajduk, Zagreb
 Višnja Haluga, Čakovec
 Jasna Heraković, Zagreb
 Vladimir Herljević, Zagreb
 Nevenka Hojsak, Bednja
 Stefan i Nevenka Hopp, Zagreb
 Katica Horvatić, Liverpool, Australija
 Ana Hovezak, Čučerje
 Ana Hovezak, Sesvete
 DGO «DIMKO», Jakob Hrenić, Zagreb
 Marijan Hrgovan, Bjelovar
 HRV. BANKA ZA OBNOVU I RAZVOJ,
 Zagreb
 HRV. STOČARSKI CENTAR, Zagreb

HRV. KATOLIČKA MISIJA, Innsbruck,
 Austrija
 HUP-ZAGREB D.D., Zagreb
 Mijo Ilić, Zagreb
 Obitelj Petra Ilinića, Zagreb
 IMEGAL d.o.o., Zagreb
 INSTALOGRAD-PROMET d.o.o., Zagreb
 Ljilja Ivanković, Zagreb
 Tereza Ivšić, Delta, Kanada
 Josip Jadanec, Zagreb
 Josip Jakopić, Zagreb
 Dr Josip Jakšić, Zagreb
 Joseph James, Slaton, U.S.A.
 Mladen Janušić, Zagreb
 Branko Jukić, Zaprešić
 Viktorija Jukić, Zagreb
 Joško Juras, Zagreb
 Juričić, Zagreb
 Mate Juričić, Zagreb
 Janja Jurić, Zagreb
 Dominique Jurić, Zagreb
 Marija Jurinjak, Križevci
 Josip Kahlina, Zagreb
 KAMEN PUČIŠĆA d.o.o., Pučišća
 Anka Karačić, Zagreb
 Dr Mladen Karadjole, Bruxelles, Belgija
 Katica i Franjo, Montreal, Kanada
 Dr Mario Katić, Zagreb
 Iljko Katušić, Zagreb
 Diana Kelečević, Liverpool, Australija
 Josip Klarić, Velika
 KLESARSTVO STIPE LUCIĆ, Samobor
 KLIMAN d.o.o., Zagreb
 Knjižara i antikvarijat BRALA, Zagreb
 KNJIŽNICA VLADIMIR NAZOR, Zagreb
 Ankica Kolar, Zagreb
 Branko Končevski, Zagreb
 KONZUM D.D., Zagreb
 Mr Ivan Konjhoda, Vancouver, Kanada
 Anica Kopač, Zagreb
 Elvira i Nikola Korak, Zagreb
 Berislav Kos, Zagreb
 Franjo Kos, Donja Zelina
 Ivan Kos, Novska
 Milka Kosek, Zagreb
 Nikola i Nevenka Kovačević, Zagreb
 Štefan i Željka Kovačević, Dugo Selo
 Ozana Krasić, Zagreb
 Dragan Krasić, Zagreb
 KREDITNA BANKA ZAGREB DD, Zagreb
 Ljubica Kreitmajer, Gradići, Velika Gorica
 KREŠIMIR-TRGOVINA d.o.o., Zagreb
 Ana Krišković, Zagreb

Stjepan Krivić, Bjelovar
 Antonija Križančić, Zagreb
 Pavao Krolo, Zaprešić
 Ana Nada i Klara Krpelnik, Zagreb
 Ivan Krpić, Zagreb
 ADZ - Ivan Kutija, Zagreb
 Jadranka Kvasnička, Zagreb
 Antonija Lauš, Zagreb
 J. Lavrenčić, Zagreb
 Ana Ledeniči, Liverpool, Australija
 Dario Levar, Zagreb
 Obitelj Linardić-Vuksan, Zagreb
 LISCA-ZAGREB d.o.o., Zagreb
 Zlatko Loina, Zagreb
 Stanko Lončar, Zagreb
 Stevo Lončarević, Zagreb
 Obitelj Lovrić, Zagreb
 Snježana Lukša, Zagreb
 Obitelj Lukšić, Jastrebarsko
 LJEKARNA SAMOBOR, Samobor
 M. P. PEMONT d.o.o., Zagreb
 M. B. AUTO d.o.o., Zagreb
 TEKSTILPROMET-MAJA d.o.o., Zagreb
 Darko Majnarić, Križevci
 MALI DOM d.o.o., Zagreb
 Zvonimir Mareković, Zagreb
 Vinko Marić, Zagreb
 Željka i Zoran Marinović, Zagreb
 Darinka Marković, Gračani, Zagreb
 MAŠINOPROJEKT d.o.o., Zagreb
 Tomislav Matković, Zagreb
 Mirko Matuško, Zagreb
 Marija Medenjak Csataj, Zagreb
 Branka Medvedović, Zagreb
 Ana Meinhard, Schaafheim, Njemačka
 Stjepan Mesarić, Zagreb
 Katica Barica Mesić, Zagreb
 Josip Mihajlić, Pušća
 Ivan Mikačić, Zagreb
 MILLENIUM d.o.o., Zagreb
 MINISTARSTVO KULTURE, Zagreb
 Ivo Misir, Donja Pušća
 Štefica Mišerić, Velika Gorica
 Darko Mlinarić, Zagreb
 MODEL-EDUCA d.o.o., Zagreb
 MOLYDON D.D., Zagreb
 Obitelj Moštarić, Zagreb
 Zdenka Mravunac, Zagreb
 Tonka Mršić, Zagreb
 Nadica Mučnjak, Zagreb
 Anica Mudri, Zagreb
 Obitelj Muha, Zagreb
 Božica (Florica) Murseli, Zagreb

Milka Naglić, Zagreb
 Dragica Nimmervoll, Zagreb
 NOVAK-BENZ d.o.o., Zagreb
 Damirka i Moris Novaković, Denham Court, Australija
 Ljubica Novosel, Karlovac
 OPAL-MILIN d.o.o., Zagreb
 Branko Orlović, Adelaida, Australija
 OSNOVNA ŠKOLA SVETI ĐURĐ. Sveti Đurđ
 Zoran Ozimec, Zagreb
 Franjo i Nada Pačić, Stuttgart, Njemačka
 Vladimir Palić, Zagreb
 PARTNER BANKA, Zagreb
 Danijel i Snježana Pavičić, Križevci
 Željko Pavičić, Draganici
 Vlatko Pavić, Zagreb
 Dragutin Pavlek, Zlatar
 Boris Pehar, Zagreb
 Ivo Pendelić, Kloštar Ivanić
 Josip Pendelić, Kloštar Ivanić
 Tomo Pendelić, Kloštar Ivanić
 Blaž Penezić, Zagreb
 Stjepan Perger, Zagreb,
 Helen Perić, Liverpool, Australija
 Josip Perić, Teisendorf, Njemačka
 Jasna Perman-Hrgić, Oriovac
 Dragica Petrović, Beograd
 Ankica Piasevoli, Zadar
 PIP-PČELARSTVO d.o.o., Zagreb
 Ivan Pišćak, Lučko
 Danica Poljičak, Zagreb
 PONGRAC d.o.o., Zagreb
 Vjekoslav Popijač-Kovinar, Vukovina
 Ana Povezak, Sesvete
 Nikola Prenka, Zagreb
 PRESEČKI GRUP d.o.o., Zagreb
 Jugo Jasminka Prica, Zagreb
 Pavo Radibratović, Ston
 Jasna Radić, Ljubuški, B. i H.
 Krste Radić - KRSTE C.O., Zagreb
 RANKO I SINOVİ d.o.o., Zagreb
 Dr Adalbert Rebić, Zagreb
 A.O.VOLVO, Ris Bruno, Zagreb
 Marijan Rogina, Zagreb
 ROG-JOMA d.o.o., Zagreb
 Ljubica Ružić, Zaprešić
 SAJAM AUTOMOBILA ZAGREB D.D., Zagreb
 Anita Sambolić, Zagreb
 Zorica Saraf, Kašina
 SAVA TRADE d.o.o., Zagreb
 Ivan Sičaja, Zagreb

SIMSON, d.o.o., Zagreb
 SINDIKALNA PODRUŽNICA «URIHO», Zagreb
 Ksenija Sirk, Zagreb
 Stjepan Skrbin, Pokupsko
ČASNE SESTRE SLUŽBENICE MILO-SRĐA, Zagreb
 Ante Smolić, Varaždin
 Anto i Ilka Spajić, Sidney, Australija
 SPES d.o.o., Zagreb
 Franjica Škaberna, Zagorska Sela
 SREDNJA ŠKOLA KOPRIVNICA, Koprivnica
 Željko Sruk, Zagreb
 STAB d.o.o. – Siniša Bačić, Zagreb
 Danica Stojčević, Požeške Sesvete
 Pala Sukreški, Zagreb
 Paula Sunić, Zagreb
 Velimir Sunić, Zagreb
 Dr Maja Svetina, Zagreb
 Rado Sešelja, Zadar
 Ivanka Šikić, Zagreb,
 Slavica Šimek, Zagreb
ŠKOLA ZA MEDICINSKE SESTRE, (Mlinarska) Zagreb
ŠKOLA ZA MEDICINSKE SESTRE (Vinogradská), Zagreb
 Ankica Škrtić, Göteborg, Švedska
 Dragutin Škvorc, Zagreb
 Josip Špoljar, Zagreb
 Siniša Štambuk, Zagreb
 Jelka Štivić, Zagreb
ŠTROBI d.o.o., Zagreb
 Katica Štulac, ORHIDEJA, Ozalj
 Jozo Šuća, Greenfield Park, Australija
 Edo Šulj, Zagreb
 Eva Tadić, Frankfurt, Njemačka
 Dr Tomislav Tamarut, Rijeka
 Marija Taučer, Zagreb
TEHNOFILTER d.o.o.- Vesna Valentić, Staro Čice
TESNILA-ZAGREB d.o.o., Zagreb
 Miroslav Tikvić «GUMENJAK» - Zagreb
TIM-NOVAK, Zagreb

Dragutin Tomašić, Zagreb
 Mirko Tomešić, Zagreb
TPZ d.o.o., Zagreb
 Dr Roko Uvodić, Zagreb
 Mirko Valjak, Grubišno Polje
 Marija Vanjorek, Zagreb
 VEKA-ING d.o.o., Zagreb
VETERINARSKI FAKULTET, CENTAR ZA PERADARSTVO, Zagreb
 Ive i Luca Vidić, Nin
 Ivica Boris Vidović, Zagreb
 Dominik Vincelj, Zagreb
 Ana-Marija Vinković-Devčić, Zagreb
VODOOPSKRVA I ODVODNJA d.o.o.
 Zagreb
 Zlatko Vodopijak, Zagreb
 Branko Vodopijak, Zagreb
VODOTEHNIKA d.o.o., Zagreb
 Branko Vojnović, Zagreb
 Luca Vukić, Tolisa, B. i H.
 Ing. Stjepko Vrsalović Carević, Zagreb
 Zvonko Vuković «VILI-COM», Zagreb
 Jasna Vukušić, Zagreb
ZAGREBAČKE CESTE d.o.o., Zagreb
 Katarina i Đuro Zakanj, Velika Gorica
ZANATSKA ŠTEDNO-KREDITNA BANKA, Virovitica
ZANI-SANITETSKI PRIJEVOZ, Zagreb
 Marija Zemljak, Zagreb
ZOP-TEHNOLOŠKE USLUGE, Zagreb
ZORICA-NJEGA BOLESNIKA, Zagreb
 Obitelj Zubak, Zagreb
 Muhamed Zulić, Zagreb
 Tomo Želježić, Zagreb
ŽITNJAK D.D., Zagreb
 Dr Egidije Živković, Wulkaprodersdorf, Austrija
 Petar i Mara Žulicek, Sveta Nedjelja
 Tonica Župčić, Zagreb
Župni ured BESTOVJE-NOVAKI-RAKITJE
Župni ured VELIKA ERPENJA
Župni ured KERESTINEC
Župni ured SVETI KRIŽ ZAČRETJE
Župni ured SVETOG KRIŽA, Sisak

Osim ovih imena postoji velik broj darovatelja čija imena nisu u ovom popisu, jer oni to ne žele, ili su nam nepoznati. Ima i onih, koji su svoj dar poslali u više navrata.

Zahvaljujemo se svima i sve uključujemo u naše molitve i svetu misu koja se za njih i na njihove nakane služi u katedrali svake prve nedjelje u mjesecu u 10 sati.

Kao znak zahvalnosti i pažnje spremni smo u naš časopis besplatno staviti vaše oglase i reklame.

Katedrala je prvi i najveći spomenik vjere i kulture hrvatskog naroda i zato je svaki dar za obnovu katedrale ujedno dar i za obnovu domovine i tako postaje višestruko velik.

PARTNER BANKA d.d. ZAGREB

10000 ZAGREB, Vončinina 2, Tel. (01) 4602 222, Fax (01) 4602 200

Zagrebačka Liga Protiv Raka

Zagreb, Ilica 197

Žiro račun: 2340009-1100011046

CROATIASPED

Dioničko društvo za međunarodnu
i tuzemnu špediciju

10000 Zagreb - Trnje

Strojarska 19

MATIČNI BROJ: 3279391

Telefon: 01/61 58 952, 61 58 944,
61 58 949

01/61 58 942 direktor

Telex: 21 485 CRSP ZG HR

Telefax: 01/61 58 945, 61 58 958

p.p. 101

Žiro račun 301-601-25755

CARITAS ZAGREBAČKE NADBISKUPIJE

HR - 10001 Zagreb, Kaptol 31, pp 71; tel. (01) 4817-716, 4816-103; fax: (01) 4816-100

E-mail: caritas-nadbiskupije-zg@zg.htnet.hr; URL: http://www.htnet.hr/caritas-zg

REPUBLIKA HRVATSKA AGENCIJA ZA PROSTORE UGROŽENE EKSPLOZIVNOM ATMOSFEROM,

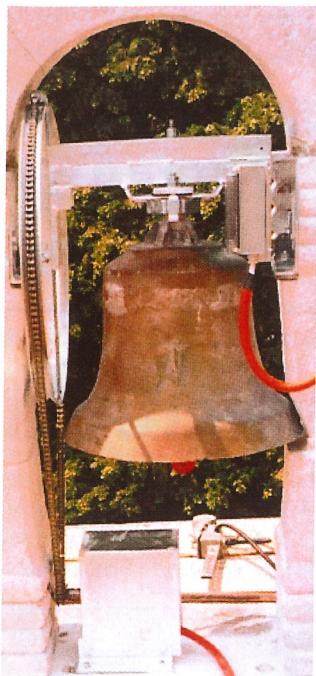
10001 ZAGREB, Baštjanova bb, P.P. 304

TELEFONI: Operater- 3667 260 i 3655 027, s produženim (tonskim) biranjem: 3655 038, 365 040, 3655 041, Ravnatelj: 3667 157, TELEFAX: 36 67 262

e-mail: s-komisija@s-kom.hr; ex.agencija@s-kom.hr

Web stranice: www.s-kom.hr; www.ex.agencija.hr

Matični broj 3283470 Žiro račun 2360000-1101392777 Zagrebačka banka d.d. Zagreb

KG

**Bravarski obrt
vl. ing. str. Josip KAHLINA
10000 Zagreb, Granična 33**

Tel i fax (01)38-60-328, mobitel 098 473-887

- oprema zvona svih veličina
- izrada željezne konstrukcije
- jaram, reverzibilni bat
- elektrifikacija zvona s automatskim upravljačem
- izrada toranjskih satova
- besplatan savjet kod projektiranja zvonika i odabira veličine zvona

T.D. Zagrebačke ceste d.o.o.

za upravljanje, održavanje i zaštitu javnih i nerazvrstanih cesta Grada Zagreba
Zagreb, Donje Svetice 48, MB: 3231364

Kontakt: Adresa: Donje Svetice 48, 10000 Zagreb

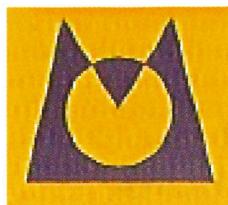
Telefon: 01/2356-444, Fax: 01/2356-400, E-mail: zgceste@zg.tel.hr

Mi smo...

Mi smo trgovačko društvo registrirano za upravljanje, održavanje i zaštitu javnih i nerazvrstanih cesta Grada Zagreba. Društvo se bavi održavanjem, građenjem, zaštitom i upravljanjem cesta, cestovnih objekata i opreme, održavanjem i izvedbom prometne signalizacije, semafora, proizvodnjom i ugradnjom asfaltne mase. U zimskom razdoblju provodi program održavanja cesta - zimsku službu.

Još...

Od ostalih radova izvodimo privremene regulacije prometa, sanaciju i asfaltiranje prekopa, servise motornih vozila, bavimo se projektiranjem i nadzorom. Raspolažemo mehanizacijom za obavljanje svih vrsta radova niskogradnje, kao i stručnim djelatnicima svih profila, osobito građevinske i prometne struke.

MAŠINOPROJEKT d.o.o.
BIRO ZA STROJOGRADNJU I ENERGETIKU
ZAGREB, Braće Domany 8

KREDITNA BANKA ZAGREB

ZAGREB, Ul. grada Vukovara 74, tel. 01/61 67 403

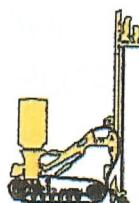
DAMAT

DAMAT-TRGOVINA UNUTARNJA I VANJSKA TRGOVINA d.o.o.
HR-10 000 Zagreb, Bartolići 37 . Poslovni račun: 2360000-1101217134 . Mat. br. 0515027
Tel.: *385 1 383 05 32 . Fax * 385 1 383 05 36 . www.potain-damat.hr

**VODOOPSKRBA
I
ODVODNJA
d.o.o.**

HRVATSKA, 10001 ZAGREB, p.p. 896
Tel: 01 61 87 111, Fax: 01 61 87 153

»PONGRAC« d.o.o.

ZA TRGOVINU, USLUGE I PROIZVODNJU

10000 ZAGREB, CROATIA, SAVICA 123

Tel.: + +385/01/2409-863, 2409-864, FAX: + +385/01/2409-865

Željko Pongrac
direktor

STAN: 10 040 ZAGREB, LJUBIJSKA 124, TEL.: + +385/01/2866-386

GENERALNI ZASTUPNIK
SŽ OPREMA RAVNE

PNEUMATSKI ČEKIĆI ZA BUŠENJE I RAZBIJANJE KAMENA
I BETONA - DUBINSKE BUŠILICE ZA KAMENOLOME -
PNEUMATSKI NABIJAČI - BRUSILICE I SL. - MONOBLOK
SVRDLA, ŠPICE I SL. - KOMPRESORI - GUMENE CIJEVI
ZA KOMPRESORE

PROIZVODNJA
SREDSTAVA
ZA ZAŠTITU
BILJA,
SJEMENARSTVO,
VELETRGOVINA
I ZASTUPANJE

10000 ZAGREB
ŽITNJAK bb
HRVATSKA

Telefon:
(01) 2404 188
2405 492
6040 580
6040 356
6040 280
6040 357

STUDIO
mosaico

GRANITE MOSAICS

**FRLANI 3 51215 KASTAV
C R O A T I A**

www.mosaico-studio-ri.hr

Ing. FEDOR ŠVERKO, 051/625-981 ili 098/720-104, fax 051/626-194

NOVO
LICE CRKVE

Glas Koncila

KATOLIČKI TJEĐNIK

KAPROL 8
10 000 ZAGREB
PP 216

I962. Glas s Koncila 40 2002.
Glas Koncila

UREDNIŠTVO

tel. 01/4814 828

fax 01/4814 832

www.glas-koncila.hr

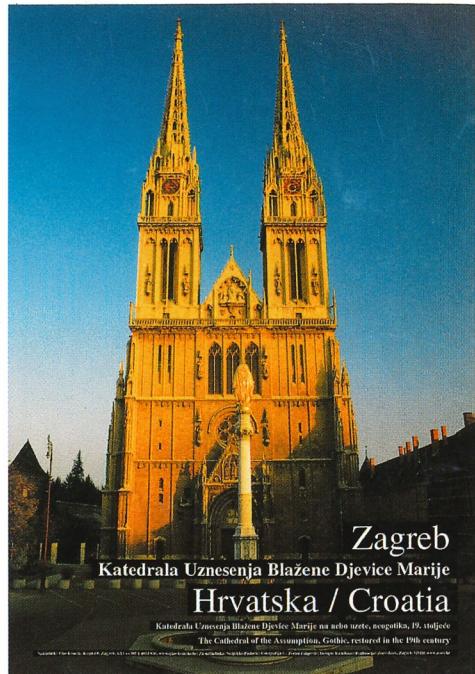
e-mail: redakcija@glas-koncila.hr

PREPLATE

tel. 01/4814 836

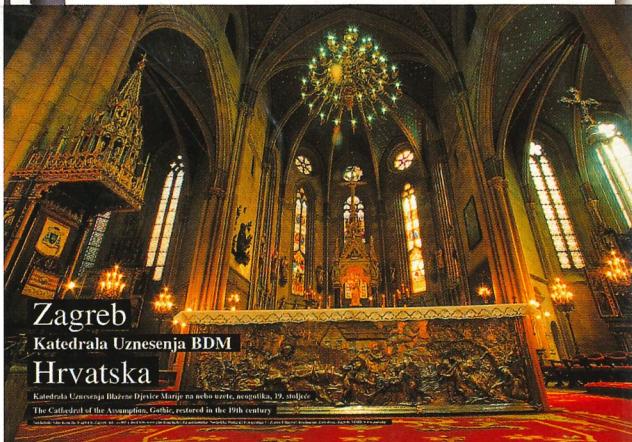
fax 01/4876 671

e-mail: gkracunovodstvo@glas-koncila.hr

Zagreb
Katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije
Hrvatska / Croatia

Katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo uzete, neogotika, 19. stoljeće
The Cathedral of the Assumption, Gothic, restored in the 19th century

Zagreb
Katedrala Uznesenja BDM
Hrvatska

Katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo uzete, neogotika, 19. stoljeće
The Cathedral of the Assumption, Gothic, restored in the 19th century

NARUDŽBE:

Glas Koncila, Zagreb, Kaptol 8,
tel.: 01/4814-832; fax: 01/4814-832
e-mail: redakcija@glas-koncila.hr